

NEC P FAZIL VE BÜYÜK DO U

Ali B RADERO LU

***Kayseri E itim ve Kültür Vakfı Yayınları:12**
***Birinci Baskı:** Kayseri / A ustos2012
***Tashih :** Mustafa Cabat
***Kapak :** Mustafa bakorkmaz
***Baskı :** Orka Matbaacılık

TAKDİM

Kayseri E itim ve Kùltür Vakfı “ İmi kitapla kaydediniz.” buyru unu yerine getirmek amacıyla bir süre önce ba ladı ı kitap yayınlarına hız kesmeden devam etmektedir.

Vakfımız 12 numaralı yayını Ali Biradero lu’nun ; merhum Necip Fazıl’ın vefatının altıncı sene-i devriyesinde 1989’da Kayseri Büyük ehir Belediyesi Tiyatro salonunda vermi oldu u konferansa ayırmı bulunuyor.

Merhum Necip Fazıl’ı vefatından önce veya sonra ele alan ; konuları ve ahsi hassasiyetlerini öne çıkararak de erlendiren eserlerin aksine , bu konferans merhumu gerçek ve asli çizgileriyle ele alan nadir, belki de tek eser kıymetindedir.

Bu sebeple Vakfımızın ; her ne kadar yaptı ı i kırtasiyecilik olsa da çok önemli bir görevi yerine getirdi i kanaatindeyiz.

Manevi kùltürün kayna ı kitaptır.Neslimizin varolu nun kitaplarla ha ır ne ir olmasına ba lı oldu una inanıyor ve bugüne kadar bir düzine kitabı yayın hayatına kazandırmaktan mutluluk duyuyor,okuyucusunun hiç bitmemesini temenni ediyoruz...

Mustafa Fikri Tekelio lu
Kayseri E itim ve Kùltür Vakfı Ba kanı

çindekiler

ki Hatıra.....	5
te nсан.....	8
Bir Dü manlı ın Psikolojisi.....	14
Necip Fazıl ve Büyük Do u.....	23
Entelektüel Cephesi.....	28
Aydın Tavrı.....	31
Aykırı.....	40
Büyük Do u.....	43
Akıl.....	46
Teknik – Kültür.....	49
Büyük Do u'nun Prensipleri.....	51
Püf Noktası.....	55
E itlik.....	60
Aksiyon Metodu.....	68
Genel De erlendirme.....	73
Oldu u Gibi slam-Oldurulmak stendi i.....	79

K HATIRA

nsanın ana dilini tasarruf kabiliyeti ve buna etki eden faktörler gerçekten tartı ılmaya de er bir konu...

ahsen bu konuya tüketici bir cevap verme gücünü kendimde bulamıyorum. Fakat bunca yıllık ömrümde; mensup oldu um sosyal statü itibariyle münasebette bulundu um, toplumun elit tabakası da dahil, hiç kimsede, Necip Fazıl Bey gibi ana dilini akıl almaz bir maharetle kullanabilen bir insan tanımadım. Ona yıllarca hizmet etmi bir ki i olarak onu hayatının hemen hemen her türlü faaliyeti içinde, özellikle ço unda da do rudan do ruya -intentio recta- tavrı içinde, görme ansına sahip oldum. Her türlü durumda onun ana dilini ola an üstü bir ekilde kullandı ını, kavramlardan e siz mimari eserleri, akıl almaz musiki besteleri meydana getirdi ini gördüm. Vakıf olanlarca, Üstad'ın Fransızca'yı da aynı maharetle kullandı ı tarafımıza bir çok kereler ifade edilmi tir. Rahmetli Üstad'ın duygularını ifadede aciz kaldı ı anlar hayatında belki de bir elin parmakları ile sayılabilecek kadar azdır. Ben de i te bu nadir anlardan birinin ahidiyim;

Sene 1964... Üstad Üsküdar'da kalabalık bir üniversiteli gençlik grubuyla sohbet ediyor. Gençlerden biri Üstad'a günlük bir gazeteden kesilmi kupür uzatıyor. Kupüre göz atan Üstad'ın renginin kül gibi oldu unu, ilk ve son defa ahit oldu um gibi, konu maktan aciz kaldı ını görüyorum. O anda Üstad'da da, kavramların; insanda bir ya antı olan duygusal olu umu dile getirmedeki aczine ilk kez ahit oluyorum. Yanılmıyorsam bu hal bir dakika veya biraz daha fazla

sürüyor. Mesele u: Örtülü ödenek parası ile kuruldu u rivayet edilen bir dönmenin gazetesinde, sözüm ona bir romancının sözüm ona bir romanının ilanı var. "Cüce M..... " Peygamber Efendimizin has ismi... O andaki duygusal ya antısında meydana gelen fırtınayı ve çalkantıyı hiç bir fani kelimeye emanet etmeye gönlü razı olmayan Üstad; sonunda insanlı ın aczini ci erlerine kadar tadarak, bir kere daha, sanırım Allah'ı içinde hissetmenin huzuruyla, kendisini toparlamaya çalı arak, gayet basit gündelik kelimelerle "Biz buna u cevabı verece iz, onlar da bizi mahkemeye verecekler" dedi. Ve dedi ini yaptı, dedi i ekilde de mahkemeye verildi. Haliyle bitmeyen çile... Gerçekten Üstad Allah ve Resulüne iliklerine kadar ba lı bir insandı.

Üstad özelli i olan bazı yazılarını okuduktan sonra bana sorardı: "Nasıl, tehlikeli bir ey var mı?" Ben de kendime göre yasal sakıncası olabilece ini sandı ım kısımlarını de i tirmesi için kendisini iknaya çalı ırdım. Her seferinde de u cevapla kar ıla tım:

-Allah hıfzetsin, Allah Rezzak'tır!.

Bunları kendime pay çıkararak prestij dev irme niyetiyle söyledi im sanılmasın. Goethe'nin de eserlerini ilk defa arabacısına okuyarak onun tepkisini tespit etmeye çalı tı ı erbabınca malum olduktan sonra...

Üstad nesli tükenmeye yüz tutmu fikir namusuna sahip nadir insanlardan biri idi. Sanki toplumu parantez içine almı gibi hareket ederdi. Dü ündü ünü, kar ısındakine, nasıl bir etki yapaca ını hesap etmeden, hatta bunu aklına bile getirmeden söylerdi. Sanki sesli dü ünüyormu gibi konu urdu. Bu yüzden de çokların, pek çokların dü manlı ı sürekli bir biçimde artarak üzerinde yo unla ırdı. Örnek mi?...

Sene 1965... Çapa Yüksek Ö retmen Okulu'nda "Mehmet Akif'i Anma Günü". Konu macılar arasında bir kaç Profesör ve Üstad. Üstad bir Türkoloji Profesörü ile yan yana oturuyor... Hemen arkasında da biz... Türkoloji profesörü kalkıyor, konu masını yapıyor... Akif'i zorlayıcı ve saptırıcı bir yorumlamayla günümüzün de er yargıları muvacehesinde irin ve sevimli gösterme çaba ve tela ı içinde bir konu ma... Türkoloji profesörü sandalyesine otururken Üstad elini sıkıyor ve biz derhal kafamızı uzatıyoruz ne dedi ini duyabilmek için;

"-Cehaletinizi tebrik ederim!..."

Siz söyleyin! Ça ımızda böyle bir insan sevilir mi? Bunun için de adı geçen profesör Üstad'dan bahsetme konusunda elinden geldi i kadar muktesit davranmaya çalı mı , kanaatimize göre de bu konuda oldukça ba arılı olmu tur. Bu noktada J. J. Rousseau'yu ve "limler ve Sanatlar Hakkında Nutuk"u nasıl hatırlamazsınız.

Ama bütün bunlara ra men onu sevebilecek ruh asaletine sahip, umdu umuzdan da fazla insan oldu unu görmenin a kınlı ı içindeyiz.

TE iNSAN

Pilate; ba ında dikenli taçla, kölelere mahsus ceza olan çarmıha gerilmek üzere Golgota denilen yere iki hırsız ile birlikte götürülen Hz. sa sandıkları ki iyi Yahudilere göstererek: "Ecce Homo - i te insan" diyordu. Ben de Necip Fazıl Bey'i; en yakınlarından biri, belki de en yakını olarak pratik hayatın de i ik konteksleri içinde gördüm. Ve her görüşümde "i te insan" yargısı fırladı vicdanımın derinliklerinden. O'nu en basit insani fonksiyonları gerçeğe tirirken, bir sanat eserinin do um sancısını çekerken, yeni de erler yaratırken, içinde ya ad ı toplumun ve tüm insanlı ın koku mu de erlerine ba kaldırırken, konferanslarında fikir öfkesi ile kükrerken, mahkemelerde fikir efesi tavrı içinde dantel gibi hukuk mantı ı örerken, inandı ı mukaddes ölçülerin zerresi u runa her eyini feda ederken, kelamın ahikasına çıkarken gördüm. Ve "i te insan" dedim.

Hayatın de i ik alanlarını kapsayan bütün bu gözlemlerim, bu ki inin sıradan, sürüden, çoklardan, pek çoklardan biri olmadığını gösteriyordu bana. Nietzsche'nin dili ile konu ursak ruhu, kendini yiye yiye hayatının çok erken dönemlerinde "deve" ve "aslan" a amalarından bir ku gibi uçup, do ruca "çocuk"luk a amasına ula mı tı. Yalnız bir farkla ki Nietzsche'nin sınır tanımayan "istiyorum"u, bütün de erlendirmelere "hayır" çeken tavrı, Necip Fazıl Bey'de inandı ı dinin mukaddes ölçüleri kar ısında duruyor ve "yapmalısın" a alçakgönüllülükle boyun e iyordu. Tabiat kanunları kar ısında bile zaman zaman "istiyorum" tavrı takınmaya kalk ı an böyle bir ki inin, inandı ı mukaddes ölçülere kar ı bu tür boyun e i i üzerinde okuyucuyu dikkatle dü ünmeye ve de erlendirmeye davet ediyorum. Ama ne var ki bu boyun e i ölüm terlerinden, beyin zarına sülük

gibi yapı an fikirlerden, sıcak yaraya kezzap gibi dökülen dü üncelerden, cinnete kıl payı yol kalmı iken meydana gelebilmi ti.

**Akrep nokta nokta ruhumu sokmu
Mevsimden mevsime girdim böylece
Gördüm ki ate te cımbızda yokmu
Fikir çilesinden büyük i kence.**

.....

Bildim seni ey Rab bilinmez me hur.

Her an beynini ve kalbini yoluyor. Her an de er yargılarını didik didik ediyor, herkes için kabul edilen do ruları dahi tekrar tekrar o keskin, acımasız ele tiri süzgecinden geçiriyordu. Ufka do ru dü mek, öz a zından kafatasını kusmak mantık çatlatıcı, akıl paralayıcı dü üncelerin cenderesi içinde kıvrana kıvrana gerçek olu a do ru yol alırken, bir yandan da hasta ça ımızın koku mu , pörsümü de er yargılarının yerine ikame edilmek üzere, ihtilaçlar içinde kıvranan ça ımıza göre ça dı 1, ölümsüz de erlerden ifa dev irme sava ı veriyordu.

Bütün de er yargılarını paramparça ederek, bu tür bir ba kaldırı içinde bulunan, asırlardır Do u ve Batı dünyasının önüne çekilmi olan tül perdeyi elinin tersiyle itip, bu de er yargılarına çıplak bir gözle bakabilme çılgınlı ma cesaret edebilen, koltuk de ne i kullanmayan, bütün putları, idolleri yıkan böyle bir dehanın akıbeti acaba inanmasaydı ne olurdu?

Bu sorunun kesin cevabını bugüne kadar bulabilmi de ilim. Ama Rimbaud, Maupassant,

Nietzsche v.b. dehaların akıbeti bize ıık tutabilir. Bu durumda okuyucuyu; her an infilak halinde bir volkan gibi titreyen, özgür olu umlar içindeki böyle korkunç bir dehanın, entelektüel fakültelerini disipline edebilen zatın ve o zatın mensup oldu u dinin büyüklü ünü dü ünmeye davet ediyorum.

Çok kere ahit olmu umdur ki; bu dehayı gerek inançta, gerekse amelde sadece slam dininin emirleri zapt u rapt altına alabilmi tir. Ruhu doymamaktan dünyaya küsen, ömür boyu solmayan renk, pörsümeyen yeni ve geçmeyen anı arayan, yaptı ı her eylemden daha ba langıcında pi manlık duyan, dünya nimetlerinden hiç birini bütün benli i ile istemeyen, masivaya ait lütufların ıstrabını duyan bu adam; sadece namazın her vaktini çocu un bayram heyecanı ile bekler ve namaz vaktini kaçırmamak için sürekli olarak namaza kaç dakika kaldı mı sorardı. Demek ki bu tür dehalar ancak slamiyet gibi bir hak din tarafından ku atılabiliyor. Yoksa bunların dehaları uçsuz bucaksız bir çölde kılavuzsuz yolunu kaybeden bir insan gibi, kendi kendini yiyip bitiriyor, mahvoluyor. Bu noktada "tüm dünyayı bir darbeye ezip mahvetmek istiyorum... Ak am üzerleri basan mistik deh etler yüzünden kendimi buzlar arasındaki balık gibi hissediyorum" diyen Dostoyevski ve benzeri mustarip dehaların kısmetsizli ine ne kadar üzülsek az.

Hiç bir dehanın kaçınamadı ı akıbet onu da yakalamı tı: Anla ılamamak... Bir çe it sosyal meteorolog olarak olayların iç dinamizmini kavrayan, gelece i tahmin eden, eserlerini kendinden sonrası için veren insanlar için bu çok tabii bir son... Ama insanlar onu tümüyle anlamasa da dehanın bir özelli i olarak

herkes kendi imkan ve kabiliyetine göre ondan bir şeyler alıyor, nasibini alıyordu. Biz de onu tümüyle anlama ve anlatmanın imkansızlığı içinde, ilerde hakkında daha ciddi araştırmalar yapma vaadi ile, sadece bu kalırları tarafından yakalanması güç, bazı yanlışlarını ortaya koymaya çalışıyoruz. Bu bakımdan mübalağa etmemeye gayret etmemize rağmen; o kendisini bile ancak kendisinin anlayabileceği ve anlatabileceği ölçüde bir dahiydi diyoruz.

Eserlerini her okuyduğumuzda ve dinlediğimizde ilk defa duyuyor, okuyormuşsunuz hissine kapılır, her keresinde yeni şeyler anlar ve nasıl olup da daha önce bu manayı yakalayamadığımızı düşünürsünüz, ama bu düşünce kınkılık hiç bir zaman bitmez, sürer gider. Bu da onun, her zaman olup biten, zaman ve mekan üstü gerçekleri, inananların varlığı artlarına ait fenomenleri yakalayabilmesinden ileri geliyor.

Necip Fazıl Bey; eylemler ve olaylara derinlik yorumlar getiren, evrene yepyeni bir perspektiften bakan, kavramlara yeni anlamlar kazandıran, yeni değer yargıları üreten ve bunları yapabilmek için de bazı sınırları aşmaya hakkı olan nadir insanlardan biriydi. Her gün kullandığımız sıradan kavramlar onunla yepyeni bir anlam kazanır, defalarca duyduğumuz bir fikir yepyeni bir yorumu alır, yerli ve yabancı binlerce düşünenin bir araya gelerek uydurduğu tarih yorumu onunla güldür güldür yıkılır, karanlık amaçları bulan bostan korkulu gibi ortaya çıkarılan "sahte kahramanlar" onun gerçek başarıyla yanan eleştirici dehası karşısında yerle bir olur.

Onda amaçsız, fantastik bir üfle yerine "metodik üfle" vardı. Bu yüzden bir darbe ile tuz buz ettiği evreni yeniden kurabilmek gücünü gösterebilirdi. O "ar a

gebe” olan, bu yüzden de dev sancılar çeken cins bir kafa idi. O her türlü ucuzculuktan nefret eden mizacı gereği, kolay olan halkın düzeyine inmek yerine, halka seviye kazandırmak için ömür boyu savaştan bir insandı.

O "ikrarı da inkarı da belli olmayan iki ayaklı sürülerin türediği" bir evrede "inandığına inanan, inanmadığına inanmayan" bir insandı. Bu bakımdan ona "Son insan" demek geliyor içimden, ama mübalağa korkusuyla böyle bir tabir kullanmaktan kaçınıyorum.

O, dindarı, kırıcı, zannedilen bir mizaç içinde; çok efkatli, rakik bir yürek taşıyordu. Onda; ancak ona uzun yıllar hizmet etmiş olanların vakıf olabilecekleri, yakalayabilecekleri engin bir insan sevgisi ve merhamet hissi vardı. 1966 Büyük Doğu'larını çıkarırken yatmam için yazılanın içinde bir bölme yaptırmıştı. Bir gün dahi Üstadımı bu bölmedeki somyada yatmaya razı edemedim. Gecenin geç saatlerinde ben bu bölmedeki somyama yatardım; kendisi ise bir süre daha çalıştıktan sonra üzerine bir seccade çekerek kuru masanın üzerinde yatar, sabahleyin de erkence kalkardı. Defalarca ahit oldu um bu ve benzeri, bakalarının rahatını kendi rahatına tercih ettiğini gösteren olaylar, onun engin efkat ve merhamet hissini ispatı oldu u kanaatindeyim. O gerçekten rakik-ül kalb bir zat idi.

Hayatında lüzumsuz sözden nefret eden, daima söyleyeceğini en veciz bir biçimde ifade eden, bir kum tanesinin içine saraylar inşa edebilen bir kişi için bu kadar laf köpürtmeye ne gerek var? Tek cümle: O öldü, Allah rahmet eyleye...

B R DÜ MANLI IN PS KOLOJ S

Pek çok ey gibi "Swann'ların Semtinden"ın dahi yazarı Marcel Proust'un adını da ilk defa Necip Fazıl Bey'den duymu tum. Bu ismi ilk defa duydu umu

söyledi im andaki, kendisine has, hayret ve deh etini; hatırladı im her an, olayı aynı canlılıkla ya ar ve utancımdan yerin dibine batırım. Ona göre, bir insanın böyle bir yazardan haberdar olmaması anlaşılr gibi de ildi. Bu olaydan sonra derhal Proust'u okumaya başladım ve Üstadımın ne kadar haklı oldu unu gördüm.

Marcel Proust'a göre sanat; "Hayat ve tabiatın do rudan do ruya bir kopyasını yapmak, bir foto rafını almak de il, hayatın ve tabiatın içindeki esrarı meydana çıkarmak, onlarla kendi ruhumuz arasında bir takım gizli yollar açıp, gizli köprüler kurup, varlıklarının esrarını te kil eden prensiplere kadar sokularak orada hakikatin asil cevherini elde etmek, yani kısaca hayatın ve tabiatın tefsirini yapmaktır. Marcel Proust bu sanat telakkisinin 111 altında, (introspeksiyon)la uur altının serbest olu umlarını ve oraya ait, kendi kendimize bile itiraftan çekindi imiz, bir çok mahrem sırları ba arıyla yakalamı , insan ruhunun gizli labirentlerinde büyük bir vukulla dola abilmi nadir sanatkarlardan biridir.

Marcel Proust; insanın içinde zaman zaman aynı anda ye erip geli ebilen, barınabilen, çeli ik çift duygululu u (sevgi ve nefret, dü manlık gibi) somut bir olayla yakalar ve bize aktarır. Proust ondört onbe ya larındadır... Babası ve dedesi ile birlikte Paris yakınlarında bir yürüyü ten dönerken bir köy evinin bahçesinde, elinde kürekle, kızıl saçlı bir köylü kızı görür ve bir anda, bu kızın hayalini ölünceye kadar içinde ta ıyacak bir biçimde ona a ık olur. Fakat kız bir kere dahi ba mını çevirip ona bakmaz; hatta a ır bir hakaret manası verilebilecek bir tavır takınır. O andaki duygularını öyle dile getirir: "Onu delice seviyordum, biraz önce, onun gönlünü kıracak, onu incitecek, ona beni

unutturmayacak bir şey yapamadı İma İmdi esef ediyorum... öyle ba ırmak istiyordum: - Sizi ne kadar çirkin, ne kadar kaba buluyorum, bilseniz! Ah, sizden tiksiniyorum!"

Ben de, fikir yelpazesinin neresinde yer alırsa alsın; ister ideolojiden, ister klikle meden, isterse ki isel sebeplerden kaynaklansın; Necip Fazıl Bey'e dü manlık besleyenlerde, daha hafif bir ifade ile kar ı olanlarda veya kayıtsız kalanlarda da bu ruh halinin bulundu una inandım.

Sırf ideolojik taassup dolayısıyla "zaten 1943'te ölmü tü, Büyük Do u ona mezar oldu, ça dı ı bir duyarlı ı dile getirdi, Necip Fazıl Efsanesi yıkılmalıdır" diyenlerle; bazı dünyevi çıkar ve ihtiraslarına ters dü tü ü için insaf ve vicdanlarını zorla sürgün ederek "o bunadı" diyebilenler de, ki isel tatminlerine prim vermedi i için onu be enmeyenler de; yollarını tıkadı ı, o olmasaydı veya yıkılabilseydi kendilerinin çok daha büyük olabilecekleri vehmi içinde, kabiliyetleri sadece kendilerinden menkul, kendilerinden ba kalarınca yeterince anla ılamamı 'muzdarip deha!'ların sözde kayıtsızlıklarında da aynı duygu birikimini buldum.

Hiç kimse onun dehasından üphe etmedi. Fakat bunların hepsi, Üstadın kendileri gibi dü ünmemesinin hıncını ta ıdı. Yüzyıllarda bile nadir gelebilecek böyle bir dehanın kendi türkülerini ça ırması hayalinin gerçeikle memesi içinde, ona kar ı kinleri hep bilendi, bilendi. Bunlardan hiç biri; dehasını, fikir namusunu, dürüstlü ünü, büyüklü ünü, cesaretini kendi vicdanlarında inkar edemedikleri bu insanın ne söyledi ine bakmadılar. Bu dehanın ürünü olarak sunulan yepyeni bir dünya ve Türkiye muhasebesini derinli ine

ara tırıp, kavramaya çalı madılar. Çünkü sunulan dünya; bu insanların hazırlop, çıkartma ka ıdı, ablonlardan olu an sahte dünyaları ile ba da mıyordu. Do rusu insanın alı kanlıkları ile meydana getirip; içinde ferah fahur ya adı ı bir dünyayı terk ederek, kendilerine sunulan böyle bir dünya ile hesapla maya çalı ması kolay olmasa gerek. Bu bakımdan bu insanlar, o ki inin dehası ile neler söylemesi gerekti ini planlamaya çalı tılar. Hep bu dehanın kendi türkülerini söylerse ne kadar e siz bir melodi çıkarabilece inin hayali içinde ya adılar. Bunları görünce insan a ırı nefretle sevginin aynı oldu unu kabul eden halk yargısının ne kadar do ru oldu unu daha iyi anlıyor. Psikolojinin de iki duygululuk (ambivalence) kavramıyla ifade etmek istedi i; bir insanda aynı anda çeli ik iki duygunun do masından kastetti i, herhalde halkımızın irfanıyla tespit etti i bu incelik olsa gerek!

Buraya kadar teorik bir biçimde ortaya koymaya çalı tı ım dü üncelerimi, kar ıla tı ım birçok olaydan sadece bir tanesini naklederek belgelemek isterim.

Üstadın konferansındayız... Yıl 1964... Kalabalık arasında felsefe ö rencisi, sınıf arkada larımdan birini görüyorum. Bu arkada dünya çapında bir endüstri olan yabancı bir izm'e iman derecesinde ba lı... Soruyorum:

-Hayret niçin geldin?

-Üstad'ı bugüne kadar hiç dinlemedim. Tanımak istiyorum.

Bu cevaba seviniyorum ve konferansı dinlemek üzere ayrılıyoruz. Nihayet Pazartesi günü mektepte görüp soruyorum:

-Üstad'ı dinledin, hakkında ne dü ünüyorsun?

-Bu adam samimi de il!

-Niçin?

-Böyle bir dehaya, hitabete, bilgiye, böyle bir Do u ve Batı kültürüne sahip bir insan, savundu u bu dü üncelerde samimi olamaz.

Hayretler içinde kalıyorum, cevap veremiyorum... Bir insanın dehasının, bilgisinin ve kültürünün; samimiyetsizli ine delil olarak gösterildi i dünyanın neresinde görülmü tür?

Duygu alanında normal kar ılanabilecek böyle bir tavrın, fikrî alana yansması gerçekten üzücü bir durum. Biraz da bu hal, yanılmıyorsam, problemlerini duygu platformunda çözmeye e ilimli biz Do u'lulara has bir özellik olsa gerek. Oysa ki fikrî alanda, sevgi ve nefretten arınarak problemlerimizi çözmeye, de erlendirmelerimizi objektif bir biçimde yapmaya çalı mamız gerekir. Niçin bir dehanın sonunun bu olaca ı gerçe ini kabul yerine, dehanın tükendi i gibi zorlamalara girme ihtiyacını duyuyoruz? Sizin istedi inizi terennüm ediyorsa o deha devam ediyor, aksi halde sönüyor. Olmaz böyle ey!

Fakat Heistermann bu ruh haletinin temelindeki motivi ne kadar mahir bir biçimde yakalıyor: "Bir eyle sava ıldı ı sürece onun varlı ı kabul ediliyor demektir." Onunla halen u ra anlara; insanların kinlerini, hasetlerini yıkayıp ortadan kaldırması gereken ölüm vakıasına ra men halen onun tükendi ini ispata çalı anlara, günümüz de er yargılarının bazı nirengi noktalarının arkasına sı ınarak onu casuslamaktan kendilerini alamayanlara bakarak, insan; bunları söyleyenlerin bile kendi söylediklerine inanmadıklarını anlıyor. Ve bu durum bize; kar ılı ını bulamamı bir sevgi ve takdirin nefrete dönü mesi gibi geliyor.

Burada asıl büyük facia; güya Üstad'dan süt emmi bazı patolojik tiplerin hangi (sitüasyon)da

meydana geldi i belli olmayan bazı olayları "hatıra" adı ile ortaya sürerek, insafsızca prestij sömürücülü üne tenezzül etmeleridir. Bu anlatılanların ço unun yanlı ve saptırılmı oldu u malum... Sonra "hatıra" naklinde önemli olan; söz konusu ki i ile ilgili bir olayı anlatarak, okuyucuya, o ki inin ahsiyeti ve dünya görü ü ile ilgili bir mesaj ula tırmak mı, yoksa o insanın bazı özel anlarında söyledi i bazı sözleri yanlı yorumlara meydan verecek bir biçimde naklederek, o ki inin a zından kendi de erini ispat mı? Veya anlataca ımız bir olayla, o insanı sözüm ona önemsemedi imizi göstererek, kendi yerimizin tayinini, o bizim gibi deha (!) sahibi, bizi anlayabilen okuyucularımıza bırakmak mı? Davranı larında kesinlikle hesabi olmayan, sıradan insanın kafasının içindeki hesaplardan habersiz, sesli dü ünür gibi konu an böyle bir dehanın, de i ik ruh halleri içindeki bazı sözlerini alarak, bir insanın sözüm ona kendi de erini ispata ve ortaya koymaya çalı ması izahı mümkün olmayan bir durum. Yine bu tiplerin yabancıısı oldukları konularda Üstad hakkında ortaya koymaya kalkı tıkları ürkek, titrek bazı yargıların ne kadar anlamsız oldu u ortada...

Bu tiplerin davranı larının psikoloji ile izahının mümkün olmadı na, konunun psikiyatrik boyutlara ula tı na inandı m için durumun tespitini erbabına bırakıyorum.

Yalnız ben bir hatıramı anlatmadan geçemeyece im. Bir gün bu malum tiplerin riyakarlıklarını, tabasbuslarını Üstadıma örneklerle anlatmaya çalı rken inkisar içinde "Hatam deham çapındadır." Diyerek, "Beni bir çocuk bile aldatır!" dedi ini unutamıyorum. Ve rahmetli Üstad; her bir

cücenin bir tel saçını ba laması sonucu, Gülliver'in cüceler tarafından hareketsiz bırakılabilece ini söylemi ti.

Bu tiplerden, bırakın slamî bir hassasiyet tavrını ama; Marks'ın, Hegel'e gösterdi i kadir inaslı ı istemeye de hakkımız yok mu? Dizginlenmemi bir üstün olma ve hükmetme ihtirası ile motive olmu bu tiplerin davranı ları kar ısında insan sadece "Edep Yahu" diyebiliyor.

Herkes onun bir mısraından, bir sözünden kalkarak, kendilerine ait oldu unu ispata çalı tı. Fakat her seferinde yanıldıklarını anlayarak; böyle bir zorlamanın manasızlı ı içinde, umutları dü manlı a dönü tü. Çünkü Üstad muvazaa içinde bazı dü üncelerle birle me yerine; yepyeni bir sentez otaya koyuyordu. Üstad'ın her türlü de er yargısını acımasızca ele tiri süzgecinden geçirip, kısmen kararlı bir dünya sa layarak, daha sonra mükemmel bir biçimde ortaya çıkacak evren tablosundan bazı ık huzmelerinin ve pırıltılarının ortaya çıkar gibi oldu u dönemlerde, sanat ve fikir çevrelerinin çenesi gö süne dü üyor, herkes hayretler içinde... Bu sesler nereden geliyor, hangi cesaretle gün ı ına çıkıyor, bu adama ne oldu?

Herkes Üstad'ın yeni tavrını de i ik kavramlarla nitelemeye kalkı ıyor. " slam komünisti, slam fa isti, Neo Müslüman " Rahmetli Üstad bu durumu ne güzel de erlendiriyor: "Bunlar beni de il slamı hangi artla kabul edebileceklerini ilan ediyorlar... ve katıksız, pazarlıksız slamı anlamıyorlar..." Fakat i in ilgi çekici yanı; hepsi de onu kabul etme ihtiyacı ile izah pe inde... Hiçbiri ondan vazgeçemiyor.

Dünya edebiyatında nadir rastlanabilecek, problematik, mesele yüklü, çıldırtıcı, fakat sonunda teslimiyetle, ba e i le sonuçlanan o e siz iirindeki;

**"Yandı sırça saray, ilahi yapı,
bin bir avizeyle uçsuz maddede "**

Mısraını alan biri, onun maddeci oldu unu ispata çalı madı mı? Onu kimler bugün ba tacı edip yarın ayak altına almaya kalkı madı ki?...

Onun hakkında övgüler dizenler bir anda ondan yüz çevirmedi mi? Üstad'ın; kendilerini yönlendirme ümidi içinde belirli bir oranda kendilerini destekleme tavrını tam ba lılık sanarak onu göklere çıkarıp daha sonra bu davranı nı anlayınca onu yerin dibine batırmaya kalkı madılar mı? Onu sanki tanımıyormu hissi veren bazı kariyer sahibi ki ilerın, özel sohbetlerinde onun bir çok iirini ezbere okudu una ahit olmu um veya duymu umdur.

Çe itli sebeplerle, milletimizin fikir hayatında bütünle meyi ve sentezi sa layabilecek bir dehayı sa lı ında zaman zaman karaladık. Onun gönlünü kıracak, onu incitecek, ona kendimizi unutturmayacak bir eyler yapmaya çalı tık. Temenni edilir ki; hiç de ilse onu, ölümünden sonra ideolojik yanıtlamalardan uzak, her türlü vasıta kıymetlerden, kinden arınmı olarak de erlendirelim ve gerçek yerine oturtalım.

Meseleleri kısır inhisarcı anlayı lar dı ında, cihan çapında kavrayabilen ve temellendiren böyle bir deha; her zaman birle tirici ve uzla tırıcı olabilir. Çünkü bu tür dehaların dü ünçe örgüsünde; yerli olan, Batı kültür

okuna kar ı koyabilmi her ¼lke insanı bir yanıyla kendini bulabilir.

NEC P FAZIL VE BÜYÜK DO U

G R

"Her nefis ölümü tadıcıdır"[1] lahi emri gere i Yunus Emre'nin de ifade etti i gibi:

"Gelen geçer, konan göçer, nasibi oldukça yer içer

Ecel ömre kefen biçer, anadır ölümün zinhar "

Evet bu aleme gelen "fanilik kadrosu tabiatın merkezinde, ebedilik hamlesine memur büyük varlık olan insan" bir gün, güne e, da a, ta a her türlü güzelli e, servete, öhrete, mevkiye, sevdiklerine gözlerini kapayarak, "tahta ata" binerek, tek ba ina "zorların zoru ölümle", aslı olan topra a dönüyor. Artık bundan sonra ölenin a zına kurt, sonsuz ihtirasın remzi ve büyüleyici güzelli in mevzu olan gözlerine kum dolacak, maddi varlı ı böceklerin, yılanların, çıyanların yemi olacak. Ama ne var ki, yaratılı gayesine uygun ya ayandan "duvardaki ezik bir böcek" gibi gelip gidenler hiç bir iz bırakmadan unutulurken, "pırıl pırıl tek damla kanda kainatı süzen bir mercek" olanlar "geçmeyen an, pörsümeyen yeni ve solmayan renkten" bazı çizgiler ta ıyanlar ise u veya bu sebeple ya amaya devam ediyorlar. Nitekim mukaddes kitabımızda: "Allah yolunda öldürülmü olanlar için ölümler demeyin! Bilakis

onlar diridirler. Fakat siz iyice anlayamazsınız."[2] buyuruluyor.

üphesiz burada önemli olan; insanın inançları ile tutarlı bir hareket tarzı içinde hakka ve halka yarayı lı i ler yapıp, üretti i olumlu hizmetler ile ya amasıdır. Allah'ın rahmeti boldur. Bunun için rahmete vesile dikilen bir fidan olaca ı gibi, hayırlı bir evlat, verilen bir eser veya maya tutturulan bir gençlik olabilir.

"Ölürse ten ölür, canlar ölesi de il."

Topluma yeni de erler getiren, milletlerin kültürlerinin biçimlenmesinde veya asli mecrasına yöneltmesinde pay sahibi, fikir namusuna sahip, inandı ı fikirlerin mücadelesini verip, çilesini çekmi büyük insanlar, bazen sonsuza kadar hep ba kalarının beyinde, ba ka ku akların entelektüel hayatında yeniden dünyaya gelirler. Getirdi i de erler pörsüyene, solana, yok olana kadar ya arlar. Önemli olan böyle bir ölümle ölebilmek... Yoksa;

"Ölüm güzel ey; budur perde arkasından haber

Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?"

Nitekim bu dünyadan göçeli u kadar yıl olmasına ra men Üstad Necip Fazıl'ı rahmetle yad ederek anmak üzere toplanmı bulunuyoruz. Getirdi i yeni de erler, yeni yorumlar, billurla tırdı ı sentez, sanat verimleri, mücadele yöntemleri, çikti i çileleri, muhasebesi ve yol göstericili i ile her geçen gün yoklu u daha da derinden duyulmakta, ister istemez tekrar tekrar ona dönmekteyiz.

Ku kusuz bütün bunları ben-merkezli bir de erlendirmeye ileri sürüyoruz. Kaç ki inin dü ünmesini tercüme etti imizin farkında de iliz. Ama ne var ki en azından, gerek ülkemizin, gerekse halkı Müslüman olan ülkelerin onunla hesapla maları gere ini vurgulayarak teklif ediyoruz. Çünkü Necip Fazıl'la hesapla madan ne ülkemizin, ne de halkı Müslüman di er ülkelerdeki slami hareketleri anlamamıza imkan yoktur. Çünkü Necip Fazıl'la hesapla ırken görece iz ki; hiç de ilse tefekkür planında bir çok problem çözümlenmi veya en azından problemler ortaya konmu tur. Necip Fazıl'la hesapla mak dü ünme hayatındaki kontinüte bakımından kaçınılmaz bir zorunluluktur. Amerika'yı yeniden ke fetmeye gerek yok...

Bizim bugünkü gözlemlerimize göre rahmetli Üstad; hiç bir resmi ve özel gayret olmamasına, hatta her türlü kayıtsızlı a, hiç bir grubun çabası olmamasına ra men spontan bir biçimde ya adı ı dönemden daha çok gündemdedir. Çünkü ölüm; bazı duygusal davranı ları, de erlendirmeleri, dü manlıkları rahmet suyu gibi yıkayarak, bir çoklarındaki olumsuz davranı ların yumu amasına, hatta törpülenmesine yardım etmi , do ru bir duru , tavır kazandırmı tır. Ayrıca bunun yanında kendisinden sonraki zamana hitap eden Üstad gibi dahilerin, anla ılması, geçen süre içinde biraz daha imkan dahiline girmektedir. Anla ıldıkça da kabul edilebilirli i artmaktadır. nsanlar bilmediklerinin dü manıdırlar... Tenzihen Antik Yunan filozofu Heraklitos'un u benzetmesini aktarmak isterim: "Aptal insan her söz (logos) kar ısında her zaman a kın a kın bakınır. Köpekler tanımadıklarına havlarlar." [3] Bunun yanında yapılan bu tür toplantılar, yazılan inceleme ve tartı malar,

bu tür dehaların hatırlanmasına vesile olmakta ve biraz daha anlaşılmalarına yardım etmektedir.

Fakat ne var ki, bizde anma günleri profesyonel bazı kişilerin konu malarına ve kendilerini göstermelerine vesile olan toplantılar haline gelmiştir. Halbuki bizce anma günlerinin amacı; anılan kişi iyi o günkü egemen değer yargılarına göre bir takım zorlamalarla yorumlayarak sevimli kılmaya, o güne göre hazmedilebilir veya kabul edilebilir duruma getirmeye çalışılmayıp; anılan kişi iyi gerçekten bilen, anlayan, kavrayan kişilerin, korkmadan gerçeğe ilişkin ortasından bakarak, o kişinin hayatını, fikirlerini mücadelelerini kendi eserlerine dayanarak o güne göre sevimli olsun olmasın dürüstçe ortaya koymak olmalıdır. Böylece aykırı kişilerin düğünceleri, o günkü günübirlik moda değer yargılarına göre sevimsiz gibi, kabul edilemez gibi gözükse de; cari değerlerin yeniden gözden geçirilmesine, kemikle mi bazı beyinleri hiç de ilse birazcık da olsa hayatîyet kazanmasına, buzların erimesine, yeni sentezlerin oluşmasına yol açabilir.

Aksi halde anılan kişi iyi aktüel abloların kalıbına uydurarak sevimli gösterebilmek için; düğüncelerini, kişiliğine erecek, bükerek, törpüleyerek o günün telakkilerine, zamanla sınırlı moda akımlarına uydurmak; o kişi iyi bir daha dirilmemek üzere ölümlülerin en fecisi, en acımasız ile öldürmektir ki; buna fikir namusuna sahip hiç bir kişinin hakkı yoktur.

Rahmetli Üstad'ın, bilerek veya bilmeyerek, amaçlı veya amaçsız kişilerin düğüncelerinin çarpıtılmasına, sevimli kılınmaya çalışılmasına büyük tepki gösterdiği herkesin bildiği bir gerçektir...

Yıl 1965... Çapa Yüksek Ö retmen Okulunda "Mehmet Akif'i anma Günü" ... Konu acaklar arasında bir kaç profesör ve Üstad... Üstad, imdi hayatta olmayan, bazılarınca sahasında otorite bir Türkoloji profesörü kabul edilen biriyle yan yana oturuyor. Adı geçen profesör kalkıyor konu masını yapıyor. Akif'i, zorlayıcı ve saptırıcı, subjektif bir yorumlamayla günümüzün de er yargıları muvacehesinde irin ve sevimli gösterme çaba ve tela ı içinde bir konu ma... Profesör yerine oturuyor. Üstad gayet nazik bir biçimde elini sıkıyor ve:

-Cehaletinizi tebrik ederim, diyor.

Kendisini üstün bir cemiyet mefkuresine adamı ki iler için düzenlenen anma günlerinin amacı, o idealin anla ılmasına, o idealin fikir ikliminin do masına, hatta özellikle bazı problematik yanlarının gündeme gelmesine ve böylece bir tartı ma ortamının olu masına yardımcı olmaktır.

Nitekim rahmetli Üstad öyle hitap ediyor: "Gerçek Müslüman! Senin i in slam'ın herkesçe bilinen, bilinmesi kolay olan, kolayca bilinmekle mahrum nasipler, üzerinde bir tesir bırakıp bırakmayaca ı meçhul bulunan, umumi ve hususi bilgileri ezbere sıralamak de ildir! Senin i in, bu bilgiler altında ya ayan namütenahi derin ruhu, tamamıyla slamî ölçüler altında, ebediyet mikyasıyla zaman ve mekanı fethedici zaman mimarisini kurmaktır! Ebediyetin Rehberi belki de böyle bir fiile art tayin buyurmak için bazı lahi tefekkürlerin bir saatine yetmi sene namaz sevabı müjdelemi lerdi." [4]

Yine aynı konu etrafında Üstad u tavsiyede bulunuyor: in kolay tarafından harcanaca ınıza zor

cephesinde heykelle ecek bir ahsiyet örme e bakmalısınız kendinize. "[5]

Bu hitaba ehliyet sahibi oldu umuz için de il de; sadece layık olma dile inde bulundu umuz için, Üstad'ın dü üncelerimiz altındaki, derin ruhu, bazı noktalarda kurcalamayız deneyece iz. Bütün de erleri alt üst eden, yıkan, yeni de erler getiren Üstad gibi bir insanın anma gününün de böyle olması gere ine inanıyoruz. Biz Üstad'ın ki ili i hakkında do ru oldu una inandı mız bazı temel noktaları tembih ettikten sonra, bunların verimi olan Büyük Do u deologyası'nı ana noktaları ile arz etmeye çalı aca ız.

ENTELLEKTÜEL CEPHES

Her ne kadar Amerikan Ba ımsızlık Beyannamesi "Bütün insanlar e it olarak do ar." diyor ise de, bu ifade bir temenninin, dilin retorik gücünden yararlanılarak bir gerçeklik yargısı halinde dile getirilmesidir. Halbuki reel hayatta insanların "ferdi farklar dedi imiz"; beden, zihin ve ahsiyet bakımından farklı biçimlerde yaratılmış olduklarını görüyoruz.

Nitekim yapılan zeka testleri toplumlardaki insanların zeka durumunu bir çan e risi ekinde göstermektedir. Bu testlere göre bir toplum içindeki insanların % 50'si normal zeka seviyesinde iken % 25'i normalin altında, % 25'i de normalin üzerinde yer almaktadır.

Allah'ın bazı kulları da bu test nispetlerinin üzerinde yaratılmış , dünya tarihinde sayılı entellektüel seviye ve özelliklere sahiptirler ki bunlara "Dahi" diyoruz. te biz yine ben-merkezli bir de erlendirmeye

Üstad Necip Fazıl'ı çok nadir gelen bu dahilerden biri olarak kabul ediyoruz. Bütün kavram analizleri netameli oldu u için, biz "Dahi" kavramının tanım ve tahliline girmeden sadece vurgulamakla yetiniyoruz. Bunun yanında bir çok ki i de Üstad'ın dehasından bahsetmi lerdir.

Bu yargının en objektif kanıtları verdi i eserleri, davranı larıdır. Ayrıca subjektif, fakat bazıları için çok daha geçerli kanıt olarak Efendisinin; "Ke ke bu kadar zeki olmasaydın" sözü ile, kendisi de rahmetli olan Muhib Efendinin, "Necip ayrıldıktan sonra, arkasından acib bir zeka, acib bir istidat." derlerdi... Rivayeti ve ahadeti...

Bu tespitten sonra bir dahinin anla ılmasının ne kadar zor oldu unu ifade etmek durumundayız. Dahiler, e ya ve olayları o kadar derinden kavramaktadırlar ki, hiç bir zaman sahip oldukları yetenekler bu imajlarını ba kalarına da aynı yo unlukta duyurmaya yetmemektedir. Çünkü iç ya antı, iç tecrübe sembolleri a ıyor. ster air, ister ressam, ister müzisyen olsun... Hemen hemen hepsinde Dostoyevski örne inde oldu u gibi "Ah bir duyduklarımı anlatabilsem." feryadı ile kar ıla maktayız.

Nitekim Rahmetli Üstad da; (bak: 25 Nisan 1947 s. 11)

**“Ölecek miyim, tam da söyleyecek ça ımda,
Söylenmedik cümlelerin hasreti duda ımda...”**

demektedir.

Hiç bir zaman içlerindeki duygu zenginli ini ve iddetini kalıplara dökemeyen, hep söyleyeceklerinin

hasreti içinde ölüp giden bu seçkin insanların dünyalarına girerek bütün gizli açık yanları ile, bütün entellektüel olu umlarını kavrayarak, onları anlatmanın ne kadar zor oldu unu takdirlerinize sunarız.

Irwin Edman'ın nakletti ine göre; bir piyanist Beethoven'ın bir sonatını çalar. Dinleyen müzik dü künü arkada ı bu sonatın anlamını, yorumunu sorar. Piyanist oturur, aynı sonatı bir kere daha çalar.[6] Bu dahileri yine en iyi kendileri yorumlar. Bunlarla duyguda lık (einfühling) temin etmek çok zordur.

Dahileri anlamadaki bu zorluk dolayısı ile, bazen maksatlı, bazen de maksatsız olarak yanlış yorumlara konu olma, her dehanın anssızlı ıdır. Nitekim bir çok yayın organında u veya bu vesile ile Necip Fazıl Bey'den söz edildi ine ahit oluyoruz. Fakat hemen hemen bütün yakla ımların yanlış ve yorumların hatalı olduklarını görüyoruz. Bize göre bu durum, söz geli i 100 kilometre karelik bir Necip Fazıl posterinden bir kaç santimetre kare yırtan bir insanın, gerçek Necip Fazıl benim elimde demesine benziyor. Halbuki bütün mesele Necip Fazıl'ı bir bütün olarak kavrayabilmekte...

Önce unu tespit etmeliyiz ki: O tek ba ına ne sanatkar, ne fikir adamı, ne de mücadele adamı olmayıp; belki de tek tek bütün bu özelliklerini imanı emrine vermiş bir dahi idi. En güçlü yanı veya güçlü yanlarından biri olan sanatı mutlak hakikati arama i i olarak kabul edip, fantazileri elinin tersi ile itmiş :

**“Anladım i i, sanat Allah'ı aramakmı ,
Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmı ...”**

diyerek sanatını davasının emrine vermiş tir.

Böyle bir sanatkarın bu tavrının do ru olup olmadığı sorulabilir. Dostoyevski, Tolstoy, Nietzsche ve Baudelaire gibi örneklerin serencamını göz önüne alırsak olumlu ve olumsuz yanları ile “dahi”, ya teslim olup aklını kurtaracak, yoksa onu teslim edip kurtaracak... Bu ikilem, bu yol ayrımı u veya bu dereceleri ile dehaların trajik bir sonu gibi geliyor bize. Bu çeli kiden kaçmak, kurtulmak yok. (Bu konuda deolocya Örgüsü s. 207.ye bakılabilir.)

Ba ımıza ne geldiyse mütefekkirimizi yeti tiremedi imizden geldi ve gelecek dedikten sonra: " te açılmasını bekledi imiz ve herkesin kapısını bir kere çalmasını istedi imiz tenkit yolu, içerideki büyük tefekkür ve kurtulu geçidinin cümle kapısıdır. Size tenkidi tavsiye ediyorum tenkidi."[7]

"Her eyden üphe ediyorduk; her eyden... Gördü ümüz e yadan, duydu umuz sestem, aldı ımız kokudan, tuttu umuz maddeden, her eyden... Hatta üphe eden akıldan... O kadar üphe ettik ki, nihayet üphesizi bulduk... Ey üphe eden ahmak, üpheyi bilseydin imanı anlardın..."[8]

AYDIN TAVRI

Her dahi aydın mıdır? Bilmiyoruz, tartı maya açık bir konu, fakat "evet" deme e ilimindeyiz. Nitekim Üstad Necip Fazıl aydın bir dahi idi. Bütün kavramların alt üst, karmakarışık oldu u ülkemizde biz aydını, formel bir yakla ımla; bütün entellektüel faaliyetlerinin ba lı oldu u temel önermelerini uzun çileler ve ele tiriler sonucu sa layan, her türlü yargısının hesabını verebilen, her an kendi kendisi ile hesapla an, sürekli olarak kendi

kendisiyle sava an, koltuk de nekleri kullanmadan, kendi ayakları ile yürüyebilen, kendi gözü ile görebilen; bu süreç sonucu elde etti i dü ünceleri namusu bilen, ülkesine ve tüm insanlı a kar ı görevlerini davranı sal olarak da yerine getiren ki i olarak tanımlıyoruz.

Bizim öngördü ümüz formel yakla ima göre; aydın olmanın ölçüsü, hangi dü üncelere sahip olundu u olmayıp, bu dü üncelerin nasıl elde edildi idir. Belirli listeler tespit ederek u listedeki dü ünce kalıplarını ve eylem planlarını kabul eden "aydın" di er listedekileri kabul eden "yobaz" gibi bir ayrımı çok ilkel buluyoruz.

Aydın-yobaz ikilemini salt bilgi bazında almak ta çok yanlı tır. Çünkü bilgi gerek, ama yeterli art de ildir. Bir büyü ün dedi i gibi "lim cehli izale eder ama ahmaklı ı de il..." Ayrıca yobazlı ın bir sebebi de; e ya ve hadiseler kar ısında do ru bir tavır alamamaktan, fikir namusuna sahip olamamaktan do an oportünist bir yakla ım biçimidir.

İkinci sanayi devriminin ortaya çıkard ı büyük ehir olgusunun do al bir sonucu olan milyonlarca insan içinde yalnızlı a mahkum olmanın do urdu u korkuyu, sıkıntıyı, ölüm endi esini, kıskançlı ı bütün varlı ı ile duyan, ola anüstü yaratıcı hayal gücü ile senteze sokan ve bütün bunları telafi edece ine inandı ı anne efkatini, insan sevgisini, hissettiklerini tercüme arzusunu, dünya ihti amını, sevgili ve dost özlemini, megalopolisin remzi olan kaldırımlara projekte edip süblime eden, sadece metafizi in hassasiyet sahibi, yirmi dört ya ındaki "Kaldırımlar"ın mistik airi yava yava olu an, lif lif örgüle en, yiv yiv derinle en ve otuz ya ında iirle en, ilk ismi ile "Senfoni" sonraki ismi ile "Çile" adlı eserinde; tümüyle ya anmı , uzun ve çileli, hafakanlarla dolu bir

dizi iç deneyimin ola anüstü izlenimlerinin zengin sonuçlarını içeren, buhranlı bir süreç sonunda metafizik açmazlardan dini hassasiyete, oradan da slami imana nasıl ula tı mı elale güzelli inde bir ifade gücü ile anlatır. (Not: 12 A ustos 1949, s. 2)

Mükemmel bir (introspeksiyon) örne i olan bu iir; bir dahinin kendi kendisi ile korkunç çatı masını veya bir vücuttaki nefs-ruh mücadelesini harikulade bir güzellikle, gerçek bir saf iir niteli inde anlatır. Üstad iirin eski baskılarının ba ına öyle bir not koymu tur: "Allah'ı nasıl buldum?" (7 Kasım 1947, Yıl: 2, C. 3, Sayı: 71)

Fiziksel dünya ile de erler dünyasının bütünüyle nasıl yıkıldı ını, nasıl her eyin bir kıyamet toz dumanı içinde kaldı ını ve bu facianın içinden bütün entellektüel faaliyetlerinin üzerinde ekillenece i temel önermelerinin nasıl yava yava ye erdi ini, filiz verdi ini, gür bir amaç haline geldi ini anlayabilmek için Rahmetli Üstad'ın "En çok sevdi im iir" diye niteledi i "Çile" yi ba tan sona, yorumlayarak okumak gerekir. Ama fazla vaktinizi almamak için ben bazı kıtalarını sadece okumakla yetinece im.

Yine kendi ifadesiyle "Gökte tam bir mesafe emniyetiyle uçarken birden bire duvara çarpmak gibi bir hal...(..) nandı ım dünya bir anda elimden çıkıyor ve kalemimi bırakıp deh etler içinde ba ımı tutuyorum."

**Ensem in örsünde bir demir balyoz
Kapandım yata a son çare diye
Bir kanlı afakta, bana çil horoz
Yepyeni bir dünya etti hediye
Bu nasıl bir dünya, hikayesi zor;**

**Mekamı bir satıh, zamanı vehim
Bütün bir kainat mu amba dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim**

**Nesin sen, hakikat olsan da çekil!
Yeti körlük, yeti , takma gözde cam!
Otursun yerine bende her ekil,
Vatanım, sevgilim, dostum ve hocam!**

Akıl di i o kadar iddetle a rımaktadır ki; hiç bir
eyin üzerine basamamakta, bütün duyu organlarına
güvenini kaybetmi ... Ama bu dayanılmaz a rı yava
yava kama maya dönü üyor, yava yava hiç de ilse bir
eylerin ele tirisini yapma gücünü kazanıyor.

**Aylarca gezindim, yıkık ve a kın
Benli im bir kazan ve aklım kepçe
Deliler köyünden bir menzil a kın
Her fikir içimde bir çift kelepçe**

**Niçin küçülüyor e ya uzakta
Gözsüz görüyorum rüyada nasıl?
Zamanın raksı ne, bir yuvarlakta?
Sonum varmı , onu ö rensem asıl.**

Artık ensesinin örsündeki balyozun etkisi
iddetini yava yava kaybetmekte, sanki iptal edilen bir
takım duygularını yeniden kazanmakta... Artık
çektiklerinin muhasebesini yapabilecek duruma gelmi tir.

**Bir fikir ki sıcak yarada kezzap
Bir fikir ki beyin zarında sülük**

**Selam selam sana ha metli azap,
Yandıkça geli en tılsımlı kütük.**

Artık bilmecesine yol aramaya ba lamı tır, kendisi de bir eyler dilemekte, annesinin duasına sarılmaktadır:

**Akrep nokta nokta ruhumu sokmu
Mevsimden mevsime girdim böylece
Gördüm ki ate te, cımbızda yokmu
Fikir çilesinden büyük i kence.**

Bu çözümsüzlük, bu bo lukta kalı , bu sallantılı durum dayanılmaz boyutlara ula mı tır. Geçmeyen an, pörsümeyen yeni ve solmayan renk için tutku halinde bir istek... Mutlak hakikati bulma iste i...

**Evet, her ey bende gizli bir dü üm;
Ne ölüm terleri döktüm, nelerden!
Dibi yok göklerden yeter ürktü üm,
Yeti ir, çekti im mesafelerden!**

Bu noktada a ır a ır bazı eyler yerli yerine oturmaya ba lamı tır. "Ben" kendisine sonsuz bir güvenden yola çıkmı , ama sonunda bir yere varamayaca nı kavramı tır. Ben'inden vazgeçen sonsuz gerçe i bulacaktır. Sormadan verene yepyeni bir dünya hediye edilecektir.

**Gece bir hende e dü ercesine
Birden kuca na dü tüm gerçe in
Sanki erdim çetin bilmecesine**

Hem gemi zamanın, hem gelece in

**Açıl susam aıl! Açıldı kapı;
Atlas sedirinde mavera dede
Yandı sıra saray, lahi yapı
Binbir avizelye uçsuz maddede**

**Atomlarda cümbü , donanma enlik;
Ve evre evre nur, evre evre nur.
 ie mimari i içe benlik
Bildim seni ey Rab, bilinmez me hur!**

**Nizam köpürüyor, med vakti deniz:
Nizam köpürüyor, ta enemde su.
Suda bir gizli yol, pırılıtlı iz;
Suda ezel fikri; ebed duygusu.**

**Kaçır beni ahenk, al beni birlik;
Artık barınmam gölge varlıkta,
Ver cüceye onun olsun airlik,
imdi gözüm, büyük sanatkarlıkta.**

**Öteler, öteler gayemin malı;
Mesafe ekinim, zaman madenim,
Gökte saman yolu benim olmalı;
Dipsizlik gölünde inciler benim.**

**Diz ök ey zorlu nefis, önümde diz ök!
Heybem hayat dolu deste ve yumak
Sen, bütün dalların birle ti i kök;
Biricik meselem, Sonsuza varmak...**

Kaldırımların yirmi üç ya ındaki airi, otuz ya larında efendisi ile tanı mı , slami gerçekler o mübarek a ızdan bu çile dolu beyne akmaya ba lamı tır. Bundan sonra da Necip Fazıl'da kavramlar, telakkiler, kısaca her ey, her ey de i mi yepyeni bir dünyaya sahip olmu tur. Onunla tanı masının be inci yılında da "Çile" yi yazmı tı. Bu bakımdan biz bu iirde geçen;

**Ve çevre çevre nur, çevre çevre nur
Bildim seni ey Rab, bilinmez me hur.**

**Suda bir gizli yol, pırıltılı iz
Suda ezel fikri, ebed duygusu**

....Artık barınmam gölge varlıkta

Öteler öteler gayemin malı.....

Ve benzeri mısraları, entellektüel ya antısındaki de i me, o dönemde yazdı ı düz yazı ve iirler göz önüne alınırsa tamamen slami tahassüsle yüklü dü ünceler olarak kabul ediyoruz. Metafizik sorunlar zaman zaman depre se de, slami bir çözümle sona ermi tır. (Not: 12 A ustos 1949 s. 2)

Bütün insanlar için dü ünce dünyalarının temeli olan ana önermeleri, mutlak hakikati bu kadar çileli bir süreç sonucunda elde eden Üstad; ondan sonra büyük bir fatura kar ılı ı elde etti i bu dünyadan hareketle, onunla tutarlı koskoca bir evren kurmu tur. (Yıl: 2, C.3, Sayı: 74, s. 2 - 2 Ocak 1948 "1001 Çerçeve", Hemen De ilse Ne Vakit)

Fakat her türlü sosyal problemlere yaklaşım usulü, hep bu ana temellere bağlı kalarak, üphecidir. te 1948 yılında yazdıkları;

"Evet, tepemizden güneşler doğup batıyor ve zamanın inkılapları, doğurulan bir cümleyi daha tamamlanmadan yanlış hale getirecek bir hızla akıp gidiyor." Yine 1944 yılında yazdıklarından; " Öyleyse bizim yarınki dünyaya; bugünkü kıymetin bütün illet ve müessirlerini tartarak, tanıyarak, anlayarak ve bütün tarih seyri boyunca kendi nefis muhasebemizi bütün zaaflarımız ve kuvvetlerimizle tespit etmi olarak, yepyeni bir ruh, mefkure ve nizam yekpareli i içinde doğmamız lazım!"[9] Yine hep aynı usul konusu etrafında 1947'de yazdıklarından: "slam ve cd ve imanının, ana sütünden daha beyaz ve daha temiz çar afı üzerine yirminci asır dünyasına ait ifalı ve zehirli ne kadar yemi varsa hepsini silkeledikten sonra, bizden olan her eyi çekici ve bizden olmayan her eyi itici bir ana kıyas vahidine sahip, sağ elimizde Allah'ın kul parmağı girmemi biricik kitabı ve sol elimizde insano lunun olanca fikir ve i kütüphanesi bir ahlânı la kendimizi bulmak!.." [10] Yine 1947'de yazdıklarından, "Boyuna aramak, boyuna ke fetmek, boyuna de i mek, ermek, olmak ve hiçbir durakta kalmadan terakki etmek..."

Rahmetli Üstad, hiçbir zaman hiç kimseyi kolaya, ucuza, lüpcülü e davet etmedi. Daima çileye, hepçili e, zora, "zehirle pi mi , a ı yemeye" davet etti. i kolay tarafından harcayacağımıza, zor cephesinden heykelle ecek bir ahsiyet örme e bakmalısınız kendinize.. [11]

“Ya amak zor, ölmek zor, eri mekse zor mu zor

Çilesiz suratlara tüküresim geliyor.”

Üstadın e ya ve olaylar kar ısında takındı ı aydın tavır ve duru un çok sayıda örnekleri verilebilir. Biz 1949 yılında yazdı ı u satırlarla bu konuya aydınlık getirmek istiyoruz:

"Efendiler! Ne sa derken sa ı, ne sol derken solu tanıyoruz; ne severken niçin sevdi imizi ne de tiksindirirken niçin tiksindi imizi biliyoruz! Bütün felaketimiz bu noktada!.." [12]

Batı metodunun kurucularından Francis Bacon'a göre insanların kafalarında bir takım idoller, putlar vardır, bunlar kırılmadıkça insan do ru dü ünemez, gerçe i bulamaz. te bu anlamda ve entellektüel planda Necip Fazıl bir put kırıcıdır. te onun bu konudaki do ru duru u kendisine yepyeni bir dünya ve Türkiye muhasebesi yapabilme imkanı sa lamı tır.

Bir örnek olmak üzere; tarihimizin dü ümü telakki etti i Abdülhamid tezini hazır bulmamı tır. 1930'larda Namık Kemal hakkında bir piyes yazmak için ara tırmalar yaparken, Abdülhamid'le ilgili malum dü üncelerle doludur zihni. Fakat bu süreç içinde elde etti i vesikalar kendisini çıkı yolunun tam tersine götürmü tür. Ama ne var ki aydın insan gerçeklerden korkmaz. Do ruyu kendi dünyasına zıt da olsa kabul edecek kadar geni bir yüre i vardır.

AYKIRI

Üstad'ın di er bir özelli i de AYKIRI bir ki ili e sahip olmasıdır. Aykırı kavramını; beynini limon gibi sıkarak, ölüm terleri dökerek kurdu u dünyaya ve de erlere ödünsüz ba lanan, entellektüel planda her durum ve safta bunun sava nı veren bir ki ili i kar ılamak üzere kullanıyoruz. Hatta aydın kavramının içinde u veya bu oranda aykırılık vardır. Zaten aykırı olmayan insan, toplumdaki korkan insan do ru bir duru sahibi olamaz. Bu yüzden de do ruyu bulma ansına sahip de ildir. Aykırı olmayan ki i toplumdaki korkan ki idir. nsanlık bütün geli imini bu aykırı ki ilere borçludur. te u veya bu örnekleri ile Do u ve Batı... Bütün davranı ları ile en büyük aykırı özelli e sahip ki i Hz. Peygamberdir. Her eye, her eye ra men içinde bulundu u toplumun de er yargıları ile en ufak bir uzla maya girmemi tir. çinde bulundu u bu koku mu topluma kar ı tavrı "Sa elime güne i, sol elime ay'ı verseniz davamdan vazgeçmem!"

Yalnız Üstad'ın aykırı ki ilik özelliklerini tam olarak kavrayabilmek için, onun arkaik uur altından getirdi i birikimleri incelemek gerekir. Fakat zamanımız elvermedi i için böyle bir yolu takip etmeyece iz. Çocuklu unu bir kaç fırça darbesiyle çizmekle yetinece iz.

İlk çocuklu u kendi öz bünyesi içinde ve dı arıdan aldı ı bin bir tesir altında, kendi ifadesi ile öyle: "Marazi bir hassasiyet... Acıtan bir hayal kuvveti... Ve bu arada deh etli bir korku... O ya ta bile anlıyordum ki, ben ba ka türlü, ayrı yaratılı ta bir insanım. Ve hissettiklerimle öbür insanların duydukları arasında

müthi bir fark..." te çocuklu una ait kendi ki ili i hakkındaki bu izlenimleri daha sonra kar ıla tı ı 1 faktörlerle birlikte ahsiyetini lif lif dokudu.

Zaten ba kalarından, çoklardan, pek çoklardan, sürüden, sıradan insandan farklı oldu u uuru içindeki bu çocuk, zaman içinde evrensel çapta bir ideolojinin müellifi haline gelince; kendi dı ında hazır buldu u ısmarlama dünyanın bütün de er yargıları ile kıyasıya bir sava a ba ladı... Ve bu sava hiç tavsamadan ölünceye kadar devam etti.

Psikanalitik kavramlarla: ego-süper ego çatı ması çocuklu undan itibaren patolojik bir biçimde ba ladı. Sonuna kadar da daha bir muhteva kazanarak, iddetlenerek devam etti. te bunun içindir ki o; her devrin adamı olmak yerine her devrin mazlumu, mahkumu ve mahcuru oldu.

Size Üstad'ın 1943 yılında çıkartmaya ba ladı ı Büyük Do u'nun serencamını kısaca arz edersem bu aykırılık açık ve seçik bir biçimde ortaya çıkar. (Not: 19 A ustos 1949, s. 1)

1943: Allah demek yasak... İlk Büyük Do u... İlk hapis...

1944: Vekiller heyeti kararıyla kapanı .

1946: Örfi idarece mühürleni .

1947: ikinci hapis.

1950: Üçüncü hapis.

1951: Dördüncü hapis.

1953: Malatya hapsi.

1956: Örfi idare kapatmaları.

1957: Altıncı hapis.

1959: Bolu da larında katillere, hırsızlara uygulanan bir yöntemle yedinci tevkif.

1960: Sekizinci hapis. Bu arada beraatla sonuçlanan onlarca dava.

Nihayet seksen ya mın içinde onsekiz aylık en son hapis cezası...

O muhte em insan Sokrat, sözüm ona insanlı ın altın ça ı telakki edilen Antik Yunan'da ölüme mahkum edilir... te son nefesini verirken son sözü "Aiskhylos'a bir horoz borcumuz var, versinler." olmu tur. Yirminci asrın e i inde de Üstad gibi bir iman sava ısının son sözünün: "Devlete on sekiz ay hapis borcumuz var yatsınlar" mı olması gerekirdi. Güne ler do up batıyor, ça lar gelip geçiyor de i en ne var ki? (Not: 21. Yıl, Sayı: 1, 30 Eylül 1964)

Gerçekten yüce bir ülkü u runa adanmı , mücadelelerle dolu bir hayat Rahmetli Üstad'ın ki... u hayata, u mücadeleye, çekilen bunca çileye ra men onun düzenle uzla tı ı gibi bir iddia ileri sürülürse buna cevabımız sadece "Edep Yahu!" olacaktır.

Bütün bu katlanılan maddi ve manevi mahrumiyetlere, çilelere ra men insanı kahreden tecelliler... 12 Aralık 1952 cuma günü Topta ı Cezaevinden yazdıkları: "Ben din propagandası yapmaktan hapse atılıyorum ya, beni teslim ettikleri polis de be vakit namazında ve Hafız..."

Rahmetli Üstad ya ayı ında toplumu parantez içine almı tı. Fakat hangi toplumu? te u beyitler sorunun cevabı:

**Canım kurban, ba ı secdede,
ki büklüm, Allah diyene!**

Ve

**Ellerime uzanan dudakları tepeyim
Allah diyen, gel, seni aya ından öpeyim.**

Bir de bu ki ilik özellikleri yüzünden Üstad hakkında adam yeti tirmede gibi bir iddia var. Fakat biz buna katılmıyoruz. Kast edilen manada "adam" olmaya layık birini bulamadı ki Rahmetli Üstad yeti tirsin.

BÜYÜK DO U

Tekrar ba a dönersek; aykırı ve aydın ki ili e sahip bu dahi; kronolojik olarak merdivenini otuzuna dayarken, bir türlü özledi i aleme dayayamamanın ızdırabı içinde kıvranmakta... te bu dönemde kendi ifadesiyle kendisi: "Hiçbir eyle doymayan, kanmayan, yetinmeyen ne iirimdi, ne fikrim, ne kültürüm... Çocuklu umda görür gibi olup kaybetti im çarpıcı renk, çekici ses, tılsımlayıcı eda... Buydu aradı im... iirin, fikrin, bilginin üstünde bir alemden, kapılarımı tırmıklayan, pencerelerimi zangırdatan i aretler almı ve artık onları bir daha bulamaz olmu tum. Bütün dı hayat, bildi imiz bütün olaylarıyla, ba ımın üstünde bir takım basık tavanlardan ibaret... Onları bir bir yıktıkça, çıkan ikinci katın tavanı da bana alçak geliyor ve ci erlerimin muhtaç oldu u havaya bir türlü çıkamıyordum. Çatıyı da yıkamıyorum." [13]

Bu çeli kiler içinde kıvranıp dururken, nihayet bir gün... 1934 yılı bir kı ak amı, vapurda kar ıla tı tı meçhul bir ahsın tavsiyesi ile A a Camii'ne gidiyor. Ve orada rehberini, efendisini tanıyor. Bundan sonra Üstad'ın

kendi ifadesi ile "Gözleri, gözleri daima baktı ı eylerin ilerisindeki bir görünmeze bakan gözleri." kendisini kısı kıvrak yakalıyor. te Necip Fazıl'ı bu faktörden soyutlayarak anlamak imkansız. Bundan sonra anlatacaklarımız kısaca sözünü etti imiz tanı madan sonra.

1938 yılı ba larında kendisinden bir milli mar isterler. te bu mar ı yazarken bir mısra nurla fı kırır ruhunun derinliklerinden:

Do sun BÜYÜK DO U benden do arak!

Yine kendi ifadesiyle "Nelerden neler do uyor ve neler nelere vesile oluyor?"

Böylece Büyük Do u yava yava kendi içinde pi erek, olgunla arak, olu arak bir deolocya olma haysiyetini kazanıyor. Nedir Büyük Do u?

Hep kendi ifadesiyle:

"Do u olmaya do u ... Do u olmaya do u... En do rusu Do unun do u u... Büyük Do u, slam içinde ne yeni bir mezhep, ne de yeni bir içtihad kapısı... sadece "Sünnet ve Cemaat ehli" tabirinin mutlak ve pazarlıksız çerçeve içinde, olanca saffet ve asliyetiyle slamiyete yol açma geçidi; ve çoktan beri kaybedilmi bulunan bu saffet ve asliyeti yirmi birinci asrın e i inde e ya ve hadiselerle tatbik etme i i... Galiba i lerin de en de erli ve pahalısı..."[14]

Bu açıklamalardan sonra "Efradını cami, a yarını mani" bir tanımla Üstad'ın ifadesi ile Büyük Do uyu öyle tanımlayabiliriz: "Garp dünyasının müspet bilgilerden ibaret madde hakimiyetini ve akıl yolu ile maddeyi istismar zaferini tam bir ahsiyet ve ehliyetle

do uya mal edip, Do unun asli ruh vahidine eklemek; böylece Do u'nun eksisini Batı'da, Batı'nın eksisini Do u'da giderici üstün cemiyet mefkuresine ba lamak." [15] imdi de bu tanımda geçen bazı kavramları açıklamaya çalı alım.

İlk ça lardan beri geçen zaman süreci içinde de i ik anlamlar kazansa da Do u ve Batı ayrımları yapılmı tır. Büyük Do u ideologyasına göre Do u, " çeride Hint denizine do ru, bütün vecd ve hakikatini kaybetmi , her türlü savunma kudretinden mahrum, sadece yılğınlar, bezginler ve kravatlı maymunlardan ibaret ölü bir insanlık... Dı arıda da Atlas Okyanusuna do ru yalnız saldırgan, dize getirici ve kendisini Do u'ya örnek gösterdikçe büsbütün zehirleyici bir alem..."

Yapılan birinci ayırım Do u ve Batı'dan sonra, ikinci ayırım ruh ve madde... Ruhun vatani do u, maddenin vatani Batı... Batı maddeye dürbünün do ru yanıyla bakımı ve onu gerçek yerine oturtmu , böylece yumru unu sıkarak onu sım sıkı yumru unun içine almı , fakat ruha dürbünün tersiyle bakarak onu objektif olarak kavrayıp onu yerli yerine oturtmamı tır. Böylece ruhu yöneltici gerçek ruhi de erleri bulamadı ı için hakim oldu u madde kendisini yönetmeye ba lamı tır.

Do u ise ruha dürbünün do ru tarafıyla bakımı , fakat maddeye dürbünün tersiyle baktı ı için yumru unu çözüp maddeyi büsbütün elinden kaçırmı tır. Genel olarak Do u, hiçbir zaman maddeyi oldu u gibi görememi her zaman onu mistikle tirerek, slami telakki dı ı; iç alemine saplanıp kalmı tır. Batı da ruhu tam ihmâl ederek maddenin dı kalıbına ba lanıp kalmı tır.

(Not: Bak: 17 Mayıs 1946, s. 2)

AKIL

Batı, Do u'dan en önemli farkı olan madde hakimiyeti ve maddeyi istismar zaferini; metod, sistem, akılla maddeye tahakküm sistemi, laboratuvar tecrübesi, Yunanî ve hendesî zevkle elde etmiştir.

Adım adım ilerlerken Batı dünyasının maddeyi istismar zaferini akıl yoluyla gerçekleştirdiğini söyleyerek, dünya dü ünçe tarihinin netameli problemlerinin başında gelen akıla geliyoruz.

Akıl, hani u, Antik Yunan dünyasının sonsuz renklilikteki felsefi zenginliğinin belirli bir zaman kesiti içinde çenisi olan, sonra uzun bir süre sürgün edilerek unutulmuş, nihayet 17. asırda Descartes'in eliyle prenses olarak tekrar tahta çıkartılan, daha sonra da Kant tarafından tahtından indirilerek, hesaba çekilip, belki de gerçek yerine yakın bir yere oturtulan u yetimiz... Bazen genel-geçer, tümel bilgilerin kendinde bulunulduğunu inanılmı ş, bazen de derece derece üphe edilerek reddedilene kadar varılmı ştır. Bu netameli meseleye Büyük Do u deologyasının yaklaşı mı nasıldır? Akılı nereye koyuyor? Nitekim dı tan toptancı bir bakışta sanki bir çeli ki varmış zehabına kapılabilirse de bu sadece bir yanılgıdır.

Her eyden önce unu tespit edelim ki; akıl Allah'ın insana bah ettiği i mevhibelere biridir. Ama ne var ki bütün incelik u noktadadır ki; bir anlama aleti olan akıl, yine bizzat kendisini anlamaya çalı malı, kendisini ele tiri süzgecinden geçirerek, imkan ve kabiliyetinin sınırlarını tespit etmelidir. Akıl öyle bir yetimizdir ki; o

olmayınca hiç bir şey yapamayız. Mükellef olmanın artlarından biri de akıl olmasıdır.

Fakat aynı akıl kendisini her şey zannettiği, bütün varlık biçimlerini bilebileceğini iddia ettiği, sınırlarını atıfı anda insanı iki dünyada korkunç bir hüsrana götürür. Bunun içindir ki bu inceliği tasavvuf harikulade güzellikte üstilde ortaya koymuştur: "Bu ilim ne akılla olur ne de akılsız." Üstad'a göre: "Derin ve gerçek müminde ilahi nimetlerin en zenginlerinden biri olan akıl; her şey isimlendirilişle SELİM AKIL üstü yegane ve mutlak hakikat sayar ve bu mutlak nizamı ayrıca mizana çekme kudretini nefsinde görmez..." Üstad devam ediyor: "Namütenahi ve esrarlı bir ruh feyziyle imana gelen, aklının dudaklarını kilitleyen, başını boynundan itibaren kesen, bu teslimiyetinden sonra iade edilen gerçek kafa ve büyük akıl ile o kisi "bilenebilir" olanın içine girer." [16]

Üstad ikiye ayırdığı bu "bilenebilir"i yer yer de ilik kavramlarla ifade etmiştir. Biz bu gnoseolojik ayrımı kendi ifadeleri ile: MAVERA ALEM VE DİĞER ALEM olarak ifade edeceğiz. Maveria alemleri ile anlatılmak istenen: Mutlak hakikatin, Allah ve üstün illiyetlerin [17] bulunduğu alemdir. İşte akıl dediğimiz yetimiz; maveria alemine ait konularda yetki sahibi değildir. Ve bu noktada aklın en son aşaması bu alemdeki gerçekleri anlayamayacağı anlamasıdır. Bu alemin bilgisi, gerçekleri; ancak imanla, akla, gönülle bilenebilir. Ancak sebep-sonuç bağı içinde gerçekle en kovaliteye bağlı gerçekleri anlayabilen akıl, sebep-sonuç ilikisi dışında gerçekle en maveria alemindeki olguları kavrayamaz. üphesiz buradaki gerçekleri akılla anlayamayacağı mızı da akılla anlıyoruz. Fakat ne var ki

bir eyin kendini a ması için, kamil noktaya ula ması gerekir. Ancak bu akıl sahipleri akli a abilir. Bir de babaannelerimiz o samimi cehaletleri ile...

Nitekim akli temsil eden melek, Peygamber efendimizi "Sidretü'l Münteha" ya kadar ta ıyabildi. Ve "bir adım daha ileriye geçemem, geçersen yanar, kül olurum!" dedi. "Ya buradan ileriye nasıl geçilir?" sorusuna da "A kla!" cevabını verdi. (Not: Bak: A k, 18 Ekim 1946, Sayı: 51, Vecdimin Penceresinden)

Hepiniz bilirsiniz; Miraçtan sonra Yahudiler ko tular Hz. Ebubekir'e geldiler. "Bak seninki ne diyor? Gökyüzüne gitmi , gelmi , daha yata ı so umamı !" Hz. Ebubekir soruyor: "Kim dedi" Cevap: "O". kar ılık: "Öyleyse inandım" te sıddıkiyet mertebesi... Üstad; Hz. Ali'nin Müslüman olu unu anlatırken öyle diyor: "Nihayet im eklerin im e i, sezi dedi imiz o akıl üstü yol gösterici, o alev, o kıvılcım, o nur, gönlünü tutu turuveriyor. Alemde güvenilecek tek idrak noktası varsa budur: Akıl ve hesap de il, sezi ve eri ... Yata ndan fırlıyor Allah Resulüne varıyor: nandım! man ettim! Sen hak Peygambersin ve getirdi in din haktır!"[18]

Ayrıca biz mavera alemine ait ola anüstü olayları; televizyon, radyo vb. aletlerle ispata çalı mayı en basitinden absürd buluyoruz. Çünkü mucize ve keramet sebep-sonuç ili kisinin bir an kesilmesidir. Halbuki gerek radyo ve gerekse televizyon, her türlü teknolojik alet sebep-sonuç ili kisi içinde, tabiat kanununa uygun olarak, aynı prensiplerle çalı maktadır.

u halde, böylece Allah ve üstün illiyetleri anlayamayaca mını anlayan akıl, dı aleme yönelerek, sebep-sonuç ili kileri içinde, tabiat kanunlarına göre

olu an olayları ara tırmak genellemeler yapmak, yasalar halinde ifade etmek borcundadır. te bu alanda laboratuvar tecrübeleri yapılacak, gözlem yapılacak ve akıl son sınırına kadar gerilecek, kullanılacaktır. Demek ki bütün incelik akılı kullanaca ımız alan ile, aklın yetki alanına girmeyen sınırları tam bir hassasiyetle çözebilmekte. te bu akıl: Batı'nın bugüne kadar kendi aklını kullanarak maddeyi kendi emelleri u runa kullanmak için geli tirdi i teknolojiyi, kendi asli ruh vahidine ekleme sava ına giri ecektir.

Do unun asli ve ruh vahidinden de kastedilen yine Üstad'ın kendi ifadesi ile "tam pazarlıksız ve muvazaasız slam." Demek ki insano lu her ne kadar ötelere fethetmek, Mavera alemine ait sınırları ke fethetmek için yaratılmış ise de; insanın önce bu dünyayı, dı alemini fethetmesi veya di er dünya fatihi milletlerin esiri olmaması için kendi elinde tutması gerekir ki; buna da ancak müspet bilgiler yoluyla ula ılabilir.

Not: Avrupalı otomobili icat etti diye sen slamlıktan tiksindin. 27 A ustos ya da Aralık 1947, 1001 Çerçeve, Yıl, 2, C. 4, Sayı: 73)

TEKN K- KÜLTÜR

Kısacası slam'dan zerre feda etmeksizin Batı'nın bütün teknik ba arılarını ve onun insanlı a faydalı yanlarını dev irme davası... Yalnız kanaatimizce burada teknik-kültür ili kisinin üzerinde durulması gerekir. Çünkü egemen teknoloji, kültürü ile birlikte geliyor. Nitekim biz Japonya örne inin yanlı de erlendirildi i kanaatindeyiz. Amerikanizm ne Japon gelene i, ne de

Japon kültürü bırakmı tır. Ama e er gelenek görenek kültür dedi imiz kılıç-kalkan ekibiyle turist kar ılamaksa o bizde de yapıyor.

Bu konunun ciddiyetle tartı ılması gere ine inanıyoruz. Nitekim Prof. Dr. Sadıklar 1971 de yazdı ı bir kitapta "Bugün Tokyo'yu ziyaret eden bir yabancı bu ehri di er büyük Batı ehirlerinden zor ayırt edebilir. Büyük binaları, tesisleri ve caddelerindeki kalabalı ın kıyafetleri ile Tokyo gittikçe bir Paris, Newyork manzarasını almaya ba lamı tır. Yeni gençlik, sıkıntıları ve hippileriyle Batı gençli inin bir kopyası olma yolundadır." demektedir. Nitekim Japonya hakkında bir kitap yazan Prof. Dr. Güvenç, "Kent merkezi Tokyo bir batı sahnesidir. Dekorı batılı, oyuncusu do ulu garip bir sahne" dedikten sonra, Fransız ve ABD e itim sistemlerinin alındı ını, dolayısıyla e itimin, ailenin, kıyafetin kısacası kültürün hızlı bir de i im içinde bulundu unu ifade ediyor. Bu de i imin edebiyata yansımaları da öyle ifade ediyor: NATSUME Saseki, "Kokora" adlı romanında geleneksel Japon ruhunun yitti ini ve toplumun gelece i hakkında karamsarlı ını ifade ediyor. TANAZAK Çuniçiro "Moikoko Karde ler" romanında solu u kesilmi bir toplumu anlatıyor. KAVAZAK (1976) maskesi dü ürülmü Japonya'yı yazıyor. M MA Yukio; (1975) o güzel Japon ruhunun yitti i gerekçesiyle intihar ediyor, FUZUKAVA Yukiçi bu de i imin gere ini savunuyor; "Fukuda"da.

Gelece i Allah'tan ba ka kimse bilemez. Fakat e er gelecekte Japonya dünyanın birinci ülkesi olursa, bu yine Japon kültürünün Japonyası olmayıp Amerikanizmin egemen oldu u bir Japonya olacaktır.

Bu tür tesellileri alıkoyucu duraklar ve tuzaklar olarak görüyoruz. Bu konuda Üstad da bir üphe beliriyor, fakat üzerinde fazla durmuyor. öyle diyor: "Yoksa bir Garp Cemiyeti içinde do up yeti meden ve Garplı bir ailenin hassasiyet havasında yo rulmadan veya bu havanın kendi memleketinde oca ını kurmadan garp ahlakına tevarüs mümkün de ildir. lmine, fennine tevarüs belki..." 1944'te yazdı ı bir yazıdan...[19]

Garbın sadece ilmini, tekni ini almak görü ü çok rahatlatıcı, fakat bizce tatminkar de il. Öyleyse ne mi yapmak lazım? Bilmiyoruz... Sadece kıyasıya tartı ılması gere ine inanıyoruz. Belki de bir yere varabiliriz.

BÜYÜK DO UNUN PRENS PLER

Amacı; slamiyet'i saffet ve asliyetinden hiç bir ey feda etmeksizin tam bir ahsiyet ve ehliyetle yeni zaman ve mekana tatbik etmek olan Büyük Do u'nun dokuz temel prensibi vardır:

Ruhçuluk
Keyfiyetçilik
ahsiyetçilik
Ahlakçılık
Milliyetçilik
Sermaye ve mülkiyette tedbircilik
Cemiyetçilik
Nizamcılık
Müdahalecilik

Her biri kitaplık çapta izaha muhtaç bu temel prensiplerden biz sadece bir tanesini açıklamaya çalı ırken aynı zamanda gündeme getirmeyi deneyece iz.

slam'ın özünden süzülüp çıkarıldı ina inandı ımız; dolayısıyla zaman ve mekan üstü bu prensipleri, özellikle bizim seçti imiz "Sermaye ve Mülkiyette Tedbircilik"i anlayabilmemiz için bugün hemen hemen dünyaya egemen olan determinant de er yargılarının etkisinden kurtularak objektif bir biçimde yakla maya gayret etmeliyiz.

Burada unu demek istiyoruz ki; eskiden yüzyılların kendine özgü determinant de er yargılarından söz edilirdi. Oysa ça ımızda gerçekte en ba döndürücü de i im, artık on yılların determinant de erlerinden bahsetmemizi gerekli kılıyor. Bugün sözünü etti imiz determinant de er yargıları tamamen bizim dı ımızda, hatta do unun dı ında; en küçük bir katkımız olmadan Batı uygarlı ı içinde olu makta ve Do ulu okur yazar takımı da bu determinant de er yargılarını hiçbir ele tiri süzgecinden geçirmeden, modaya kapılarak kabul etmekte, hatta iman etmektedir. Batı uygarlı mın kendi diyalektik süreci içinde kendi ana dinamiklerinin çeli kisi sonucu olu an bu uzla ımsal dü üncelerin sihri ne kapılarak, onlara iman ederek, taklit ederek milletimizin ömrünü iki yüz senedir heba ediyoruz.

Biz, iki yüz yıldır, mistik bir yakla ımla, yamyamların tamtam çı lıkları arasında gerçekte tirilmeye çalı ılan Batı'yı tam taklit serancamından bahsederek vaktinizi alacak de iliz. Fakat konuyu tümüyle açıklayabilmek için biz örnek olarak son yirmi be yıl içinde hepimizin ahit oldu u bu kontrolsüz, ele tirisiz, ruhuna inmeden, biçimsel taklide kısaca

de inmek istiyoruz. (Not: Bak: leri manada devletçilik, 31 Mayıs 1946)

Dünyamızın son kırk yıllık tarihine bir göz atarsak; altmış yıllarla birlikte Batı'da u veya bu oranda sosyal demokrat politikalar uygulanmaya başladı. İngiltere'de işçi Partisi, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde de sosyal demokrat partiler iktidara geldiler. Komünist partilerin reyleri çoğaldı. Hatta bazı şehirlerde Komünist partili adaylar Belediye Başkanlıklarını kazandılar. İtalya'nın Parma Belediyesi gibi.

Batı'daki bu yeni yapılanma, otuz altmış yılların ortaları ile yetmiş yılların sonuna kadar ülkemizde öyle bir taklid mevzu oldu ki; hemen hemen herkes u veya bu oranda sosyal demokrat oldu. Rahmetli Üstad bu durum karşısında hayretler içinde; "Komünizma kalelerinin ip merdiveninden başka bir şey olmayan bir sosyalizma öksesi... Öyle ki, milliyetçi ve mukaddesatçı geçinenlerde bile sosyalizmaya açık bir temayül..."[20] dedikten sonra durumu ancak bir benzetme ile açıklamaya çalışıyordu.

Birinci Dünya harbi sonunda öyle bir uyuz salgını ortalığı kapladı ki, arabacısından paasına kadar herkes bu hastalığa yakalandı, kimse kendini kurtaramadı. İşte bu sosyalizma modası da uyuz gibi bir şey... işçisi, işverenini, okuması yazması olmayanı, profesörü, küçük memuru, büyük memuru herkes herkes elinden geldi ince u veya bu oranda, u veya bu kıvamda sosyalist oldu. Veya sosyalist olmaya gayret etti. Hatta bir çoklarımız hatırlar, o tarihlerde ağırlığı diye nitelenen bir sol parti en fazla oyu seçimlerde İstanbul'un işçileri, Adalar gibi yüksek gelir gruplarının ikamet ettiği bölgelerden aldı. Aydınlar öncülük görevlerini ve işlevlerini yerine

getiriyorlardı (!) (Not: Aynı yıllarda bu anlayışın karışısında ithal ikamesine dayalı sanayile me.)

Geldik yetmişli yılların sonuna, yeni bir uyuz hastalığı yayılmaya başladı. Söylemeye gerek yok, mikrobun merkezi yine Batı... Serbest Piyasa Ekonomisine Dayalı Kapitalizm...

Artık herkes serbest piyasa ekonomisinden yana, herkes onun savunucusu... Herkes herkes... Maaş otuz kilo et veya peyniri alabilecek iştir de, memur da serbest piyasa ekonomisi taraftarı; bu sistemin en tatlı meyvelerini toplayan kar, rant ve faiz sahibi de serbest piyasa ekonomisi taraftarı, sacısı da solcusu da... Müslüman'ı da Hıristiyan'ı da... Biri piyasa ekonomisi derken, öteki rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisi diyor, bir diğeri de sosyal piyasa ekonomisi diyor... Bu kavramların analizini ne kullanan yapıyor, ne de dinleyen böyle bir açıklama ihtiyacı içinde. Herkes içi boş kavramlarla savaşıyor. Haliyle diyalektik bir fikir mücadelesi doğuyor ve bir yere de varılamıyor. Piyasayı en çok savunanlar, piyasaya en çok müdahale ediyorlar. Zaten o zamanda biz hiçbir şey anlamamıştık. Daha da özgürlükçü demokrasinin ne olduğunu anlayamadık ya... Sanki özgürlüksüzü de olabilirdi gibi... Kısaca herkes bildiğini veya bilmediğini kavramlarla bir uygulamaya giriyor, fakat her zaman Doğu'da neler yapılması gerektiğine karar veren ve bilen birileri var gibi geliyor bize...

Halbuki bir daha tekrar etmek borcundayız ki; Batı toplumu kendi ana dinamikleri üzerinde, diyalektik bir oluşturma, yeni zaman ve mekan da kendi bünyelerinde ortaya çıkan problemlerine, sürekli olarak dantel öreri gibi yeni sentezlerle çözümler üretiyor.

Dolayısıyla en azından üretilen bu politikaların ba ka toplumlarda da uygulanabilmesi için, bu politikaların ta ıyıcısı olan grupların, sınıfların te ekkül etmi olması gerekir. Yoksa hiç akası yok, aklını ba ına almayan toplumları sömürücü özelli e sahip Batı, kendi içinden buldu u adamları vasıtası ile istedi i yere götürür.

PÜF NOKTASI

imdi efendim, tekrar ba a dönüyoruz. Rahmetli Üstad, kinci Cihan harbi sonunda daha 1944 yılında öyle yazıyor: "Batı çevresinde do an bu dünyada, arayanlar saf halde ne komünizma ve sosyalizmayı yerinde bulacaklar; ne fa izma ve nazizmayı, ne de eski liberalizma ve kapitalizmayı..." dedikten sonra öyle devam ediyor: "Komünizma kendi mekan çerçevesi içinde, maddecilikten ruhçulu a, (beynelmilel)cilikten (millet)çili e, içtimai toptancılıktan ferdi ahsiyetçili e, kemiyetçilikten keyfiyetçili e, mutlak devletçilikten mahdut mülkiyetçili e geçerken; nazizma, hiç bir zaman ve mekanda be eri bir ideolocya haysiyetine ula tıramadı ı kaba ve nefsanı kuvvet psikolocyasının (Berlin)le beraber kül ve duman haline geldi ini görüyor; liberalizma ise, kendisine zıt her eklin kötü taraflarını tasfiye edip iyi taraflarını nefesine sindirmek, böylece kendi zayıf ve gerçek taraflarını besleyerek, içtimai mektepler arası yepyeni bir terkip kurmak ve bu terkipi liberalizma ruhuna uydurmak yolunda ilerliyor!"[21]

Bundan yarım asır önce yazılan u satırlar ne kadar yeni... Sanki bugün yazılmı gibi. Yarın da aynı tazeli ini koruyacak... Burada bir noktaya daha dikkatlerinizi çekmek isterim ki; Rusya örne i bize bir

ideolojinin sadece devlete egemen olmasının yetmedi ini, aynı zamanda hayata da egemen olmasının gerekti ini açık bir biçimde gösterdi. Temel soru yeni bir kültür, yeni bir uygarlık yaratma i i. Rusya'da komünizm uzun bir süreç sonunda u veya bu oranda, u veya bu fatura kar ılı ı devlete hakim oldu. Ama hayata hakim olamadı. Bir komünist gibi duyan, dü ünen; insana, hayvana, bitkiye, ta a, topra a özel bir yakla ım sahibi, bir tip yeti tiremedi. Bu yüzden de kısa zamanda çöktü gitti.

Demek ki Üstad'a göre dünya üzerinde saf bir sistem yok; bütün sistemler bir bütünle me çabası içindeler. Hele bu, günümüzde çok açık, daha açık bir biçimde görülüyor.

Bu açıklamaların ı ı ı altında Büyük Do u'nun temel prensiplerinden olan Sermaye ve Mülkiyette Tedbircilik üzerine e ilece iz. (Not: Yoksullar için duyulan teenni....., 10 Mayıs 1946, s. 5.)

Mülkiyet insanlı ın en temelli ve en netameli meselelerinden biri! Yaratılı sırrı, hikmeti... nsanın varlık yapısına ait bir fenomen... Temelde kemik meselesi... Niçin onda varda bende yok?.. Varsa niçin onun kemi i ya lı da benimki ya sız? Nasıl nitelersek niteleyelim inkar edemeyece imiz bir olgu... Hatta Hobbes'a göre; insan her eyden önce kendi varlı ını ayakta tutmaya, koruyup sürdürmeye çalı ır. Bu da insanı tabiat nimetlerinden elden geldi ince yararlanmaya sürükler. Bu durumda bir eyi iki ayrı insanın istemesinden ortaya sava çıkar. Bunun sonucunda da herkesin herkesle sava ı ortaya çıkar. Fakat bu genel güvenli e aykırı oldu u için, insanlar devleti kurmu lardır.

J. J. Rousseau için de; dünyada ilk adaletsizlik bir adamın, bir toprağı çevirerek "Burası benim mülkümdür" dediği anda başlamıştır.

İnsanlığın temel meselelerinden biri olan ve birçok konunun dönüp dolaşıp kendisine vardığı mülkiyet telakkisi, birbirine zıt iki ekstrem düzinede bulunur kendisini. Bu görüşlerden biri; her türlü kötülüğün, sömürünün sebebi olarak gördüğü mülkiyeti tamamen reddetmekte, Proudhon'un ifadesiyle "mülkiyet hırsızlıktır". Diğer görüş tarzı ise; "mülkiyeti yanına varılmaz, yan bakılmaz, ele tirilemez, sınırlandırılmaz, üzerinde düzünülemez bir put olarak görmektedir.

Mülkiyeti inkar eden birinci görüş; arkadaşını rahatsız eden sinekten kurtarmak için, alınındaki sinek eyleyerek, hem arkadaşını hem sineki öldürmeye benziyor. İkinci yaklaşım ise; "Bir şey faydalı ise çözümlü daha da faydalıdır" gibi demagogik bir (sillogizm) den kalkarak hasta bir sevdiğine kilolarca ilaç vererek onu öldürmeye benziyor.

Büyük Doğu deolojisi bu iki ekstrem görüşü böyle de erlendirmektedir. "Ferdin hakkını çalan cemiyet, komünizmle sosyalizm; cemiyetin hakkını çalan fert, liberalizma ve kapitalizma arasında kavak noktasını bulmak... Bütün dava burada..."

Bu kavak noktasını bulmak borcundayız. Her şeyden önce adil bir devlet ne ferdin hakkını cemiyetin çalmasına, ne de cemiyetin hakkını ferdin çalmasına izin vermez. Bütün Müslümanlar kardeş oldu una, birinin turnasına batan diken diğ erinin ciğ erini yaktığı na göre, her insan Allah'ın halifesi olan diğer insanları düzünürken sonsuz bir hassasiyet ve merhamet sahibi olmak zorundadır...

(Not: Hz. Ömer yoksulların halinden duydu u teessürle mutlaka öldü....? 10 Mayıs 1946, Sayı: 28, s. 5)

E er bir insan gerçekten Müslümansa Allah'ın rahim ve rahman sıfatları u veya bu oranda ahsında tecelli eder. Artık öyle demeye ba lar:

**“Kazanda su kaynasa sanki ben pi iyorum ;
Bir ku bir ku u öldürse ben can
çeki iyorum...”**

Büyük Do u ideologyasının sorumluluk duygusunun iddetini ve sınırını, aklı gönüle dönü en Reis Bey ne güzel ifade ediyor: "Üzerimde hakkı olmayan tek insan göremiyorum bu dünyada..." ve devam ediyor: "Dı ımda ne arıyorlar; içime do ru suçluyum ben... Yapmadıklarımın, i lemediklerimin de suçlusu...!" Bu hassasiyet maddi konularda öyle bir yere geliyor ki; i te Üstad'ın dili ile bu hassasiyetin ifadesi: " çinde tek aç olan sokak, tek aç olan semt, tek aç olan ehir ba tanba a hastadır."

Bak: 1001 Çerçeve, ktidar Bizde Olsa Ne olur? 12 Mart 1948, Yıl, 3, C. IV, Sayı: 84)

Gerçek ve derin Müslüman uyuz köpek kar ısında rikkat hissiyle dola ırken, bizim gibi bu günün Müslümanım diyenleri bu toz duman, bu sefalet içinde "nasıl bana ne!" der, nasıl sessiz kalır? Nasıl gönül huzuru ile uyuyabilir? Bu soruların arkasına hemen ekliyoruz, kalbi kararımı sa... Yalnız burada sefaleti; hem maddi, hem de manevi anlamını da murad ederek kullanıyoruz. Ve hatta bize göre; çocu una ilaç parası

bulamayan gecekondudaki bir babanın maddi sefaleti, maddi refah içinde olmasına rağmen inançta ve ya ayıta hakkı bulamamı bir insanın çektiği manevi sefaletten daha ağırdır, tahammülsüz ve daha sabır çatlatıcıdır. Sefalet her eklele sefildir, hatta manevisi daha da sefildir.

Konunun slami incelikleri mahfuz kalmak artıyla bu ince psikolojiyi evrensel yanıyla Tolstoy ne güzel yakalıyor Sava ve Barı adlı eserinde. Levin 1812 Napolyon Harplerinde esir dü er. Günlerce aç susuz yürümü , saç sakalı bir karı ... Üstü bağı yırtılmı ... Her tarafı parçalanmı ... Ayakkabısı kan içinde... O anda uzun uzun dü ünüyor. Ve kendisi hakkında öyle bir tesbitte bulunuyor: " u anda, u artlardaki mutsuzlu um; malikanemde atlas yorganlar içinde yatarken, ipek çar afımın kırık ıklı mın verdi i mutsuzluktan fazla de ildir..."

nsan bu... Garip yaratık... Bir bilmece...

imdi Üstad'ın mülkiyete bakı ı nedir sorusuna geliyoruz. Her eyden önce Üstad'ın ifadesiyle "Mülkiyet, ferdin bağı lıca varlık ıarı, hak belgesi..." dir. Zaten zekat, miras gibi kurumlara sahip slamiyet gibi bir dinin mülkiyetin özünü reddetmesi dü ünülemez. Mülkiyetin özünün insanın varlık sebebi oldu unu söyleyen Üstad; "Ferdin mülkiyetlerin nispetliliklerini imkan dairesinde düzeltmek ve aradaki çatı mayı önleme..."nin de büyük bir dava oldu unu ifade ettikten sonra öyle devam ediyor: "Yuvarlandıkça kütlesi büyüyen ve kütlesi büyüdükçe yuvarlanması iddetlenen kardan bir küre gibi, bütün içtimai emek ve i vahidini, birike birike adaletsiz ve ölçüsüz, basit bir makine zaruretine esir edici bağı bo ferdi sermaye sistemi, ne bizim dünya

görü ümüzle barı abilir, ne de e i inde bulundu umuz dünyanın artlarıyla..."[22]

Büyük Do u deolocyasına göre; Sosyalizma, Komünizma, Fa izma ve Nazizma; Liberalizma faciasına tepki olarak, onun olumsuzluklarını gidermek amacıyla do mu tur. Fakat çare olamamı lardır. Bir Müslüman bunlardan hiç birisinin çözümünü kabul etmez, kendisi ana esasları aynen muhafaza ederek bir çözüm bulmaya çalı ır.

E TL K

Büyük Do u deolocyası için insanların her bakımdan e itli i gibi bir dü ünçe saçmadır. Yaratılı kanunlarına, e yanın tabiatına aykırıdır. Suyun akabilmesi için de bir seviye farkı olması açık bir gerçek. Yoksa duran su kokar. Ama ne var ki; el birli i ile üretilenin, üretenler arasında adil bir biçimde da ıtılması, yani herkese hakkı olanın verilmesini istemekte bir namus borcudur.

Üstad öyle diyor: "Bu sistemin tek cümle içinde madde ve ruh mekanizmasını belirtmek için, ehri su baskınına kar ı korumak gayesiyle açılmı büyük kanal misalini verelim: ehirde nasıl her santimetre murabbanın çekece i sudan fazlası bu kanala akacak, orada toplanacak, istenilen istikamete sürülecek, böylece ehir su baskınından kurtarılmı olacaksa, bizim cemiyetimizin ferdi sermaye ve mülkiyet çevrelerinde belli ba lı mikyaslara ta ıyan kıymetler de ellerdeki ölçülü kalıplara göre, kendi kendisine ta acak, cemiyet sarnıcına akacak, orada toplanacak ve devlet emrinde içtimai sermaye ve mülkiyeti temsil edecektir."[23]

te burada da Üstad gayet açık bir biçimde ferdi sermaye ve mülkiyetin, belli ba lı mikyasları a maları halinde içtimai sermaye ve mülkiyete konu olaca nı ifade ediyor.

Her ne kadar Üstad; "Büyük Do u idealinin nakı landırdı ı cemiyette sermaye mü'mindir; yani patron mü'min..." diyor ise de, yine aynı yazı da "Bizde patron ister devlet, ister irket, ister fert..."diyerek patron denince ille de ki i veya ki ilerın anla ılsasının yanlı lı nı vurguluyor.

Bütün bunlardan sonra konuyu toparlarsak; slam'da mülkün gerçek sahibi Allah'tır. Fakat ki ilerde sistemin kendi kuralı içinde -ki en göze görüneni faiz ve rü vetin yasak olu u- kazanmak artıyla mülk edinebilirler ve belirli artlarla zekatlarını verirler ve ölümlerinden sonra da kendine özgü kuralları içinde miras olarak intikal eder. Ama ne var ki slam'a göre mülkiyet put de ildir, bizatihi bir kutsallı ı yoktur. Yanına yakla ılamaz, dokunulamaz mistik bir unsur de ildir. Pekala ele tirilebilir, sınırları tartı ılabılır, bazı sınırlamalar getirilebilir, zararlarını önleyici tedbirler alınabilir. Ba arısızlı a u rayan komünizma ve kapitalizma deneylerinden sonra dünya Üstad'ın ifadesiyle: "Bu davanın tahakkuk vasatisini, sadece ferdi sermaye ve mülkiyetin dehhomele mesine mani tedbirler manzumesinde bulacaktır." [24]

**“Mal sahibi mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi ?
Mal da yalan mülk de yalan
Gel biraz da sen oyalan...”**

Gerçekte olanca macerasıyla hikaye bu...

(Not: ahsi servet kara mazisi bakımından evvela topyekûn devlete geçecek ve sonra oradan da ilaca ı ekilde milletin olacak. 12 Mart 1948, Yıl: 3, C. 4, Sayı: 84; 1001 Çerçeve, ktidar Bizde Olsa Ne olur?)

Nitekim Hıristiyan Batı Ortaça ı o dönem için ana üretim aracı olan toprak üzerindeki sınırsız mülkiyet hakkı yüzünden, insanların bir e ya gibi alınıp satıldı ı, yargı gücünün bile senyörün elinde bulundu u yüz karası bir feodal düzen ya amı tır.

Halbuki slam-Osmanlı Ortaça ı bu feodalite faciasını ya amamı tır. Çünkü slam-Osmanlı ortaça ı o dönem için ana üretim aracı olan toprak üzerinden, bazı istisnalar dı ında özel mülkiyet hakkını kaldırarak; tarihi orijini slam'ın ilk yıllarına kadar dayanan miri arazi sistemini uygulayarak insanın insanı istismar etmesine izin vermemi tır.

Nitekim Hz. Ömer, fethedilen Irak, am ve Sevad arazisini sava çılara da ıtmamı tır. Rakabesi devlete kalmak artıyla alınan vergi kar ılı ı intifa hakkını eski sahiplerine vermi tır. Bu arazilerin taksimi için Hz. Ömer zorlanmı sa da "sizden sonra gelecek Müslümanlara ne kalacak? ayet size taksim edersem, aranızda su ve benzeri meselelerden anla mazlıklar çıkar. Asıl vazifemiz olan dini yaymayı, sava ı bırakırsınız." demi tır. Hz. Osman, Hz. Ali ve pek çok hukukçu sahabe de Hz. Ömer'in fikrini desteklemi lerdir. Hz. Ömer, görü üne delil olarak da Ha r suresinin fey ayetlerini (6 ve 7.ayet) göstermi tır.[25] Böylece daha ashab devrinde arazinin mülkiyetinin Beytülmal'e, tasarrufunun üzerinde oturanlara ait oldu u konusunda icma-i ümmet vaki olmu tur.

slam'ın ilk devirlerinden mülhem Osmanlı toprak hukukunun temel telakkisi; Mülk Allah'ındır. Allah tasarruf hakkını padi aha vermiştir. Padi ah bu hakkı sahibü'l arza tevfiz eder, o da toprağı bir nevi daimi kiracılık statüsü içinde reayaya verir. Bu toprak miras olarak intikal etmez. Çünkü rakabesi devlete aittir. Ama ölen kişinin çocukları tespit edilen standart özelliklere sahipseler tercihen onlara verilir.

Bu sistem içinde insanlar; bahçe ve ev gibi özel mülk edinebilirler. Bir de bazı istisnai durumlarda ocaklık ve yurtluk namıyla bazı araziler üzerinde mülkiyet hakkına sahip olabilirler.

Batı'da feodalitenin zayıfladığı son dönem içinde, sanayileme sürecinin başlamasıyla, senyörün yerini burjuva, serfin yerini proleter almıştır. Dolayısıyla sınıflı bir toplum yapısına sahip Batı uygarlığı seviyesini tamamlayan eski sınıfları tasfiye ederken, kendi dinamiği içinde yeni sınıflar yaratarak, bunların diyalektik çatışmasıyla toplumun en azından teknik ilerlemesini sağlamıştır. Batı burjuvazisinin, her türlü sömürücü ve olumsuz özelliklere rağmen, daima toplumu ileri götürücü, yenilikçi ve önder bir seviye olmuştur.

Halbuki İslam-Osmanlı ortaçağ sınıfsız bir toplum yapısına sahiptir. Her türlü eylemin motoru Allah kelimesi için savaşan bir devlet ve devletin tahsinde tecessüm ettiği "Haktan nizam-ı alemi temine gelen" padi ah... Hatta İslam'ın özüne uygun olarak her türlü soy sopp zenginlik gibi maddi özelliklere dayalı, asalet sınıfının doğulu manı olmuştur. Hatta bu tür asaletlere uurlu bir dümanlık beslemişlerdir. Çünkü Allah kutsal kitabında "Biriniz diğerinizden üstün değildir, meherki takva olmasın!" buyurmaktadır.

(Not: Bak: Bir pırlıttı binbir ı ık, 25 Ekim 1946, Sayı: 52, Ömer Lütfi Barkan, Türkiye’de Toprak Meselesi, s. 210, Sahih-i Buhari, C. 9, s. 212)

Haliyle böyle sınıfsız bir sosyo ekonomik yapıya sahip bu toplum kendi özüne uygun bir sanayile me stratejisi üretemeyince; Batı’yı gözü kapalı taklid ederek, aynı emayı uygulamaya kalkınca ba arılı olamamı tır. Çünkü sınıflı bir toplum için do ru olabilecek olan politikalar, bu politikaların ta ıyıcısı olan sınıfların bulunmadı ı toplumlarda tamamen yanlı ve ba arısız sonuçlar verir. Hatta biz; Batı’yı sadece taklid de etseler, yaratıcı olamasalar da, Japonların hali hazır ba arılarının temelinde feodal bir sosyo-ekonomik yapıdan sanayile meye ba lamalarının birinci derecede rolü oldu unu dü ünüyoruz.

Bizde kalkınmanın motoru olacak burjuvayı yaratmak için iki yüz yıldır her türlü imkanımızı seferber etmi durumdayız. Fakat henüz bu güne kadar büyük faturalar ödememize ra men Batı’daki burjuva tipini yeti tiremedik. Çünkü o öyle nadir yeti en bir mahluktur ki, Batı toplumu dı ında yeti tiremezsiniz.

Batıda ortaya çıkan bu insanlar her eyden önce müte ebbis, bitmez tükenmez enerji sahibi, risk tutkunu, iktisadi-teknik alanda devrimci ilerlemeye tutku halinde yapı mı , ba arıya tapan, tasarruf temayülü köklü ve yüksek tiplerdi. Bunlar ke iflerde canını veren binlerin on binlerin torunları idi.

Ayrıca Batı uygarlı ının sömürücü özelli i gere i, Batı burjuvazisi millidir. Tüm dünyayı sömürür, ana vatanına götürür. Böylece sermaye birikimi konusu

büyük çapta çözülür, çözümlenir. Gerçekte bizde anavatan kavramı yoktur. Sömürgeci yok ki anavatanımız olsun. Bu da sömürücü Batı uygarlığına ait bir kavramdır.

Bütün Asya ve Afrika'yı kaplayan bizim gibi iktisaden geri kalmı ülkelerdeki burjuva özelliği kazanamamı zenginler ise, Batı burjuvazisi ile birliyi yaparak kendi milletinin sömürülmesine vesile olur. Bütün bir milletin gece gündüz çalımasıyla gerçeğe tirilen milli hasıla her dönemde u veya bu ekilde bu zümrelere aktarılır.

Bu noktaya gelince rızık, kazanç konusunda slam'a yüzde yüz zıt bir telakkiye kısaca temas etmek istiyoruz. Bazı kilerin, slam adına; "Fakirlik Allah'ın takdiridir, sabır etmek lazımdır" gibi bazı dü üncelerini duyuyor ve okuyoruz. Hemen unu ifade edelim ki; Rahmetli Üstad'ın ifade etti i gibi, bir Müslüman için her ey kulun iradesi yoluyla Allah'ın takdiri içinde gerçeğe ir. Dolayısıyla son tahlilde her ey Allah'ın takdirine ba lıdır. Bu bakımdan bu telakkiyi sanki Allah'ın takdiri dı nda olu an bir ey varmı gibi bir mantıksızlıkla suçluyoruz. Ayrıca bu tiplerin hamakatini de Allah'ın bir takdiri olarak kabul ederken, slam adına kitleleri pasifize etmeye yönelerek birilerine hizmet etmeyi amaçladıklarını dü ünüyoruz.

unu iyice bilelim ki; slam'da kader itikadî bir meseledir, amelî de ildir. Kaderin ne olacağını bilmedi imiz için ona inanırız. Ama amelî olarak o yokmu gibi hareket ederiz. Rahmetli Üstad öyle diyor: "Bu vaziyette, insana ait hamle ve te ebbüs dehasını asla köreltmeksizin ve her türlü adaletsizli i giderme yolundan dönmeksizin, her eyi ilahi murada ba lamakta

ve ona rıza göstermekte, rahatlatıcı bir itminan payı vardır."

Hele hele kapitalist serbest piyasa ekonomisinin uygulandı ı ileri sürülen ülkelerde; yönetimin aldı ı bir kararlar, gelir grupları arasında da bir anda büyük gelir transferleri yapılırken, gittikçe eme in payı dü ürülüp, sürekli olarak sadece faiz, kira ve karın payı artırılırken her halde bu tür oyunların farkında olan, bütün mü'minleri karde sayan bir inanan ki inin yapaca ı ilk i ; toplumu bütün ubeleri ile, kendi özlemleri do rultusunda ekillendirme sava na giri mek olmalıdır. Yoksa slam'ı kullanarak kitleleri uyutmak olmamalıdır.

Mülkiyet konusunda son olarak bir olayı nakil edece iz. Rahmetli Üstad'ın vefatından bir süre önce bir arkada Üstad'a u soruyu yöneltmi tir: " Üstadım! Ortaça Osmanlı toplumunda ana üretim aracı olan toprak üzerinden bazı istisnalar dı nda mülkiyetin kaldırılmasından hareketle, aynı uygulama bugün ana üretim aracı olan sanayiye de uygulanabilir mi?" Üstad'ın ilk tepkisi " slam'da mülkiyet esastır." olmu tur. Soru sahibi(;) üphesiz öyledir, fakat mülkiyette tedbir konusunda soruyorum dedi inde Üstad u cevabı vermi tir: "Bu soruya cevap vermek için ehl-i ilim ve ehl-i hal olmak lazımdır."

Ayrıca slami sistem içinde bugünkü anladı mız nitelikte bireysel zenginli in te vik edilmedi ini dü ünüyoruz. Nitekim mam Gazali "ihtiyacından fazla dünyalık edinen bilmeyerek helakini hazırlamı tur. Tabiatları, insanı Allah'tan alıkoyan ehvetlere meyletti i, servet de bunun aleti olup bunu kolayla tırdı ı için, servetin yetece i kadarından fazlası mahzurlu görülmü ve peygamberler servetin fazlasından Allah'a

sı ınmı lardır" demektedir. İmam Gazali hıya'da "Nerde ise fakirlik küfür olacaktı" hadisini naklettikten sonra; "Yazıklar olsun sana ey aldanmı , sen Abdurrahman bn-i Avf'ın zenginli inden bahsedersin. Böyle davranman eytanın seni aldatmasındandır. Senin dilinde bunları sana konu turur ve seni helak eder... Ne zaman ki helalinden servet edinmenin, serveti terk etmekten daha makbul oldu unu sanırsan o zaman Resul-ü Ekrem'i horlamı olursun... Ey gafil, sahabenin servetiyle seni aldatmaya çalı an eytanın bu hilelerinden aklını ba ına almak suretiyle kendini koru. Yazıklar olsun sana, sen Abdurrahman bn-i Avf'ın servet edinmesiyle delil çekemezsin. Abdurrahman bile kıyamet günü yalnız bir yiyecek nafakası olup, ba ka bir ey olmamasını temenni edecektir." (Not: zenginli in dereceleri; Sahih-i Buhari, C.7, s. 278, ayrıca C. 5, s. 87.)

Bir hadiste "Cenneti gördüm. Muhacir ve Müslüman fakirlerinin ko a ko a Cennete girdiklerini gördüm. Zenginlerden kimseyi görmedim. Yalnız Abdurrahman bn-i Avf'ın emekleye emekleye onlarla cennete girdi ini gördüm."

Ayrıca zenginlikte izafi bir kavram. Bazı slam uleması "Peygamber efendimiz zenginlere dilencili i yasak etmi tir. Zenginli in derecesi kendisinden sorulunca, sabah ve ak am yiyece i, sabah ve ak am bir gecelik nafaka" diye cevap vermi lerdir. Bir kısmı da zenginli in derecesi zekat nisabına malik olmaktır demi lerdir ki, bu da doksan altı gram altındır.

Biz sadece slam'ın yönetime ve hayata egemen oldu u bir düzende teorik olarak iktisadi kurumların nasıl ekillenece i konusunu tartı maya çalı ıyoruz. Yoksa amacımız bunun dı ındaki bir sistemde ezilen, horlanan

istismar edilen insanlara teselli da ıtılmak de ildir. Bu sistemin dı ındaki bir düzende bir Müslümanın nasıl hareket etmesi gerekece i bizi çok a an bir problem. Yalnız kesin olarak do ru oldu una inandı ımız bir prensip; slam'da önemli olan kazanmadır, harcama de il. Çünkü haram para ne hayra ne de zekata sayılır. (Not: Ayrıca bak; 1001 Çerçeve, 29 Eylül 1950, Sayı: 28)

AKS YON METODU

Hemen hemen yarım asırlık; tefekkür, gayret, maddi ve büyük çileler sonucu Rahmetli Necip Fazıl Kısakürek tarafından bir ideoloji haysiyeti ile bütünle tirilen Büyük Do u'nun aksiyon metodu nedir? Derin ve gerçek mü'min hangi yolu takip ederek bu davayı hayata nak edip yönetime egemen kılacaktır?

Önce unu tespit borcundayız ki; Necip Fazıl Bey kendi ahsı ahlakı veya mizacı ile kaim bir dava bina etmemi , dolayısıyla da kimseyi böyle bir yola davet etmemi tir. Öyle ise Büyük Do u ideologyası için örnek ahsı ne u ne de bu ki idir. 9 Ocak 1948'te tamamen kendi ifadeleri ile kendileri "Tek müdafaa kelimesi olmayan ve ahsına ne kadar süfliyet çamuru atılıyorsa hepsini gayesinin ulviyetinden bilen, buna ra men gerçekten süfli ahsıyla bu kadar erefe layık olmayan basit ve alelade adamca ız." [26]

Bu hareketin örnekleri do rudan do ruya bizzat Necip Fazıl Bey'in ifadesi ile "slam nkılabı" nı kadrola tırmaya memur gençlik, Sahabiler ve onların gerçek ba lılarından ba ka kendisine hiç bir ruhi örnek kabul etmeyecek; bu ruhu, ba tan ba a yepyeni, fakat aslına uygun olarak, nefsinde ve dünyada maddeye nak

edecektir." Yine aynı konu etrafında öyle söylüyor: "Sahabi bizim tek örneğimizdir. Sahabi bir aynadır, Allah Resulü'nün nurunu aksettiren, O'nu temsil eden, gösteren ayna, saffet dolu ayna..."

İslam inkılabını gerçekleştiren neslin örneğini böylece belirttikten sonra, hemen bunu ifade edelim ki; bu davayı gerçekleştiren aksiyonunun temeli "Kanuni zuhurdur". Üstad'ın ifadesiyle biraz daha açarsak; "Sadece ruhlarda ve düşünce çevresinde bir ihtilal ve inkılap olan bu hareketin aletleri söz ve kalem..."

Bu söz ve kalemi kullanırken de; anayasanın kefaleti altındaki fikir hürriyetinin sınırlarına dikkat edilecek, kırmamak amacıyla sonuna kadar girecektir. Metod olarak saf fikirden başka vasıta ve alet tanımadığına göre; yine Üstad'a bırakıyoruz sözü: "Kendimizi kanun namusunun kefaleti altında görüyor ve bu güven duygusundan sonra başkaımıza hangi inkısar ve ıstırap gelirse gelsin, onu hiçe sayacağına imzayı o zaman da belirteceğiz imiz misaldeki ibret payı noktasından en büyük hizmeti yerine getirmeye olacağına hak ve millet huzurunda ilan ediyoruz."

Anlatmaya çalıştığımız bu "Kanun yoluyla zuhur" yönteminin ahlakı ise, mefkureci ahlakıdır. Ve bu ahlakta "yıkılacağı hanede evlad-ı iyal var" mazereti ve endişesine yer yoktur. Ya bütün halinde cemiyetle birlikte ferdi hanede kurtulacak, yahut içindeki evlad-ü iyalle birlikte viran olacaktır.

Bu davanın yöntemi hepçiliktir. (Ayrıca Bak: "Biz lüpcü de iliz Hepçiyiz", 1 Eylül 1950, 6. Yıl, Sayı: 24) Yine Üstad'ın ifadesi ile "Bir hepçi yıkılacak olursa, çelikten bir putrel gibi bütün gövdesiyle devrilir; fakat vücudundan bir zerre bile koparılmasına, bir tala çıkabile

yontulmasına tahammül edemez." "Ne mesuttur o insan ki, devrilenlerin bile eref ve haysiyet sahibi oldu u hepçilik davasında ezelden ebede kadar ayakta duraca ını bildi i sisteme ba lanmı ve onun muhasebesini "hep" üzerinde vermeyi borç bilmi tir."

"Hep"çilik özelli i çerçevesinde Üstad'ın özledi i gencin vasıfları unlardır:

- 1-A k
- 2-Sır idraki
- 3-Nefs ve Kainat muhasebesi
- 4-E ya ve hadiselerle hakimiyet ve gözü karalık
- 5-En derin merhamet içinde en keskin iddet
- 6-Fedakarlık
- 7-Samimilik
- 8-Zerafet, Zevk ve Estetik [27]

(Not 1: Sahte Kahramanlar, s. 227; Ayrıca Büyük Do u, 8 Haziran 1951, s. 2; 15 Haziran 1951, s. 2; 22 Haziran 1951, s. 2)

(Not 2: Yandı canım hecr ile vasl-ı kuy-i yar isterem
Derd mend-i firkatem derman-ı didar isterem)

Rahmetli Üstad; söz ve kalemle, sürekli olarak yasaları sonuna kadar gererek fikri aksiyona davet etti i halde hiç kimseyi yasaların suç sayaca 1, silahlı ve fiili mücadeleye ça ırmadı, özendirmedi.

te 1967 yılında öldürülen Müslüman bir genci anmak için, o günün bir gençlik te ekkülünde yapılan toplantıda kendisini dinleyen heyecan dolu gençlere Üstad öyle sesleniyordu: "Onun intikamını dü ünmeyiniz! Onu öldürenler, topyekûn yeni iman

gençli ine kastetmi lerdir. Size dü en kar ılı ın da aynı çapta olması gerekti ine göre siz büyük inki afınızı tamamlamaya bakınız!..."[28]

Fakat kendisi bu kadar çile çekmi , hapislere dü mü , kendi ifadesi ile "Ku ların bile evinin üstünden uçmaya korktu u" bir mücadele adamının, gençleri fiili tahrikten kaçındırması gerçekten çok ilgi çekici ve kendisini iyi tanımayanlarca kavranamayacak bir durumdur.

Bu anlattı ımız olay belki biraz daha onun merhameti ve fikir namusu konusunda fikir verir. 1980 öncesi... Günde yirmi ki inin öldü ü, Büyük Do u'ya gönül verenlerin pasiflikle suçlandı ı ve ne yapacaklarını a ırdıkları bir dönemde, Üstad'ın ziyaretine giden, ona ba lı bir arkada soruyor: "Üstadım bu içinde bulundu umuz durumda Büyük Do ucular olarak biz ne yapaca ız?" Cevap çok manalı ve inkisar dolu: "Namaz, niyaz ve gözya ı içinde pörsümeden bekleyiniz!" Yine aynı arkada naklediyor: "Rahmetli Üstad aynı günlerde, içinde bulunulan durumun te his ve tespitini yaptıktan sonra öyle diyor: "E er ben birilerini silahlı mücadeleye davet eder ve kendi çocuklarımı ellerinde tabanca ile en önde göndermezsem, benden de üphe ediniz!"

u noktayı katiyen gözden uzak tutmamak gerekir ki; her yöntemi kendi artları içinde ele tirmek, de erlendirmek ve yargılamak lazım. Yoksa do ruyu bulamayız. üphesiz anlatmaya çalı aca ımız "Kanuni zuhur" yöntemi emperyalist Rus çizmeleri altındaki Afganistan için çok manasız olurdu.

Bütün bu yöntem ve tartı malardan sonra, Üstad'ın siyasi partilere bakı mın kısaca da olsa üzerinde durma gere ine inanıyoruz.

Üstad, hayatının hiç bir döneminde, partileri, davasını gerçekle tirecek birer ocak olarak görmedi. Nitekim bizim tespit edebildi imiz kadarıyla ömrü boyunca bu tutumunu muhafaza etmi tir. te bu konudaki yazıları ihtiva eden mecmualardan bazıları:

28 Haziran 1946

9 ubat 1951

29 Haziran 1951

Temmuz 1969

Kasım 1969

1970, 1971 ve 1973'teki yazıları.

te kendi ifadeleri ile: "Bizim partimiz yoktur ve olamaz!"[29] De i ik bir tarihte de:"Hakikatte bizim partimiz yoktur ve zaten parti mefhumuyla herhangi bir iç münasebet kurmamız imkansızdır." Ba ka bir tarihte: "Parti, vatanımıza, milli bir mahsul olarak de il, Avrupalı bir mamul olarak, Abdülaziz devrinde girer. Topkapı sarayında , asil Ba dat kö künün yanında (Barok) ve (Rokoko) biçimi Mecidiye Kasrının zuhuru gibi..."[30] Ve nihayet 70'li yılların artları içinde öyle diyor Üstad: "Manzara budur ve e er bir gün ilk defa olarak Türk'ün ruh kö küne ba lı bir parti zuhur edecek olursa seçimi tüm kazansak ve millet temsilcileri kadrosunu tek ba ina doldursak bile, bu havada, Meclis kapılarından içeriye bırakılıp bırakılmayaca ı ayrı bir meseledir."

Bu kadar nakil Üstad'ın partiye nasıl baktı ını anlatmaya yeter sanıyoruz.

Yalnız bütün net ve açık dü üncelerine ra men; Üstad'ın zaman zaman bazı partilerle münasebet içine girerek, düzenle bütünle ti i ileri sürülmü tür. Bunun sebebi sorulursa; yine Üstad'ın kendi ifadesiyle öyle cevap veririz: "Bizim partimiz yoktur ve olamaz! Ancak

bir takım ehven-i er hesaplarımız olabilir ki, o da ölümün pe inen kabullenilip zahmetsizini aramaktan ba ka bir ey olamaz!"

Kaldı ki Üstad'ın ehven-i er tercihlerinde bazen yanıldı mı söylesek dahi, bunu büyütmenin anlamsız oldu u kanaatindeyiz. Üstad bir fikir adamıdır, siyasi de ildir. Ayrıca "Hatam deham çapındadır" diyen bir insanı bu tür konularda karalamaya çalımakta bizce insafsızlıktır.

GENEL DE ERLEND RME

Büyük Do u deolocyasının merce inden, içinde bulundu umuz zaman kesitine bakınca nasıl bir manzara görüyoruz? çinde bulundu umuz zaman kesitini ve olayları nasıl de erlendiriyoruz.

Batı Hıristiyan Ortaça mın geç skolastik dönemi içinde eski otoritelerin yıkılmaya ba laması ve aklın istiklalini ilan etmesiyle birlikte, tabiat bilimleri de geli meye ba ladı. Nihayet bu geli me 18. asırda doruk noktasına ula tı. Bu dorukta ortaya çıkan pozitvizmin tek amacı; hayatımızı bilimle temellendirmek, gözlem ve akıl yürütme ile olaylar arasındaki de i mez ilkeleri, yasaları bulmaktır. Önemli olan olayların benzerli i ve birbirinin arkasından geli leridir. nsan mutlak'ı aramaktan vazgeçmi tir. Artık metafizik, mistik anlayı lar, hatta sorular bile dünyadan kovulmu tur. Bilimin geli mesiyle, korkunç bir materyalizmle birlikte, iyimserlik ortayı kaplamı tır. Bilim korkunç bir geli im içindedir, yeni yeni icatlar yapılmakta ve bunlar hemen insanlı ın faydasına sunulmaktadır. Bilim her eyi çözecektir. Genç

bir delikanlı gibi kendine güvenmekte ve etrafına umut saçmaktadır.

Fakat bu iyimserlik sonsuza kadar devam edemezdi. Üstad bunun sebeplerini öyle dile getiriyor: "Batı adamı, 19. asrın son yarısında ve 20. asrın başlarında maddeye o türlü tahakküm istidadına geçti ki, bu tahakkümü ona denk bir ruh köküne bağlayamaması, üstelik eski ruh köklerinde de yavaş yavaş çözülme bağlaması yüzünden maddenin tahakkümü altına girdi ve böylece onun ruhu, belirsiz bir yırtıktan döküle döküle, tükenmeye yüz tuttu." [31]

Nitekim Üstad'ın iaret ettiği gibi; 1848 olayları ile meydana gelen ruhi çöküntü, gelişmeye inanmış çağda ilk üphelerin doğmasına sebep oldu. İlk defa 1851 yılında yazdığı kitapla Schopenhauer çağın batı duygusunun habercisi ve yorumcusu oldu. Ve arkasından pesimist sanatçılar ve filozoflar sökün etti.

Yirminci yüzyıl ise; varlımız için, bir tehlikenin bulunduğu gibi bir temel duygu ile başlıklar. Bir çöküş felsefesi meydana gelir. Yıl 1915... Rathenau-Çağın Kritiğine Dair... 1917... Spengler-Batının Çöküşü... 1922... Karl Kraus-İnsanlı Son Günleri... 1948... Toynbee-Yargılanan Uygarlık...

Yine Üstad'ın ifadesiyle "Birinci Dünya Harbi; Batının yüz seneden beri için için mayalanmış ruhi buhranını heykelle tiriverdi." Bu savaş, insanın beynindeki bazı apseleri patlattı, bazı organları felç etti, bazı hastalıkların ortaya çıkmasına sebep oldu... Ve artık dünyaya egemen olan ihtiyaç kara Avrupa'sı değil; Amerika'dır. Amerikanizm'dir...

Amerikanizmi öyle tarif ediyoruz: Yunan Aklı, Roma Nizamı ve Hıristiyan Ahlakının sentezinden

meydana gelen, Batı uygarlı nının Amerikan Pragmatizmi ile izdivacından ortaya çıkan yeni sistem ve bu sistemin hayata geçirilmesi...

Amerikanizmin temel telakkisi "faydalı olan ey do rudur" anlayı ı oldu u için, artık faydasız gevezeliklere, felsefe yapmaya, dü ünmeye, teori üretmeye gerek yoktur. Bütün amaç; hiç bir ideolojik saplantının emri olmadan gözlem ve istatistiksel ara tırma yoluyla somut gerçekleri yakalamak ve toplumu bu gerçeklere göre ekillendirmektir.

Rahmetli Üstad ortaya çıkan tipi öyle tasvir ediyor: "Amerikalı, eski bir kök ve ahsiyet damarına ba lı olmaktan uzaktır. Garbın milletler katı ı ndan do ma öyle bir melezdır ki, o milletlere ait ruh ukdelerini dibinden tıra etmi ; ve meselesiz, devasız(davasız), dertsiz, ıstırapsız, yalnız madde hesaplarına ba lı ve be hasse planında ya ar bir yeni insan tipi getirmi tir... Bu yeni insan ba ibo tur, ilcalarına tabidir, her kayıttan ve ölçüden azadedir, manevi sulta ve disiplin boyunduruklarından hiç birinin hükmü altına giremez; hasılı tam manasıyla tabiat ve madde insanıdır."

Üstad'ın tasvirini yaptı ı bu insan tipinde J. K. Galbraith'ın ifadesiyle: "Ki isel çıkar bir din haline gelmi tir."

Bu yeni insan tipi tarafından olu turulan, ya anan ve ta ınan Amerikanizm, dalga dalga dünyayı sarıyor. Hatta bir kaç on yıldan beri de gittikçe hızını artırarak otoriter ve totaliter Marksist diye nitelenen ülkeleri bile etkisi altına alıyor.

Tasvire çalı tı ımız bu Amerikalı tipin elinde gerçekleşen; ruhtan mahrum, sahibi oldu umuz teknolojik strüktür içinde insano lu bunalıyor, sıkılıyor,

bir eylerden korkuyor... Bu korkunun bazen sebebini biliyor, bazen de "Angst" niteli inde sebebi bilinmeyen korku sıkıntısı çekiyor...

Bu korkunun bizce bilinebilen sebepleri arasında unları sayabiliriz:

Nükleer enerjinin çe itli ekileri.

nsanlı ın yok olma tehlikesi .

Çe itli özellikleri ile çok ciddi boyutlara ula an çevre sorunu.

Bütün iktisaden kalkınmı ülkeleri de içine alan i sızlık tehlikesi.

Alkol ve uyu turucu ba ımlılı ı.

Yaygınla an bir mücadele tekni i haline gelen terörizm.

Saydı ımız ve benzer sebepler özellikle iktisaden geli mi ülke insanlarını büyük ölçüde pani e sevk ediyor. nsan kendi dı ndaki evreni tanıma konusunda akıl almaz ba arılar elde ederken, aynı ba arıyı kendini tanımada gösteremiyor. Hayatına bir türlü anlam veremiyor, aya ını basabilece i sa lam bir zemin bulamıyor. Kendi kendisiyle, ailesiyle, toplumla arası gittikçe açılmakta... nsan bilime duydu u güven konusunda hayal kırıklı ına u radı; bıkkın, güvensiz yaratıcılıktan uzak ve yorgun...

nsanın içinde bulundu u trajik durumu ifade etmek için sadece bir rakam verece im. Gerisini muhayyilenize ve takdirlerinize emanet ediyorum.

ABD'de 1978 yılında, sadece 14-34 ya ları arasında bulunan insanlardan 4.3 milyonu tek ba ına ya amaktadır.

Sadece insanın dı nda olup biten, iç varlı ına hiç bir ey katmayan, tersine dengeyi bozan bir ilerlemenin

anlamsızlı mını ve bo lu unu lirik Alman airi Rainer Maria Rilke öyle anlatıyor:

**ehirler ama sadece kendilerinin olanı
istiyorlar**

**Ve çekiyorlar her eyi kendi yollarına
Kof bir tahta gibi hayvanları parçalayıp
Tüketiyorlar bir çok milletleri yakarak
Ve insanların hizmetleri kültürleridir
Ve dü üyorlar denge ve ölçüden
Ve ilerleme diyorlar salyangoz izlerine
Ve daha hızlı gidiyorlar, yava gittikleri yerde
Ve hissediyorlar ve ı ıldıyorlar sokak kadınları**

gibi

**Ve gürültücüdürler madenden ve camdan
Sanki aldatan bir hayal onlarla her gün alay**

ediyor

**Artık asla kendi kendileri olamıyorlar
Para büyüyor, onların bütün kuvvetine sahip
Ve do u rüzgarı gibi kocaman ve onlar**

küçücük

**Ve kofla mı ve bekliyorlar ki arap
Ve hayvan ve insan özünün bütün zehiri
Onları gelip geçici u ra maları için**

canlandırırsın.

te bütün bu ifadeye çalı tı ımız durum içinde; en "mutlak hakikatler", "titrek bir an" kadar sürüyor. Nietzsche'nin ifadesiyle bir "a a 1" ve "yukarı" kalmıyor. Üstad daha 1944'te bu durumu öyle ifade ediyor: "Cihan u veya bu kıymetin de il de, bizzat kıymet ölçüsünün çivili bulundu u can evinden, ruhundan hastadır." Her

ey ama her ey karma karı ık. Ayna dü mü , kırılmı , gökyüzü üzerinde paramparça... yi-kötü, güzel-çirkin, do ru-yanlı ...

Kendisini gere inden fazla a an, tedbirini almadan tehlikeli bir eyleri kurcalayan, zararlarından korunamayaca ı gizil güçlerin üzerine abanmasından bunalmı , hiç bir reel fenomenden teselli bulamayan, ömrü kre te ba layıp, kimsesizler yurdunda sona eren, kuralı ve kutsalı olmayan, bütün bunlara ra men din ihtiyacından da büsbütün kurtulamayan etrafındaki salt maddi bir evrene duyulan tepkiden kaynaklanan bir tavırla bu insan; zaman içinde koyu materyalist yakla ımı yava yava kaybederek metafizi e, dine yönelmi tir. Bir nevi dine dönü ba lamı tır. Hatta Alvin Toffler öyle diyor: "Herkes büyük bir tutkuyla, inanılacak bir eyler aramakta... Ne olsa razı olacak..."

Yalnız biz burada bir dine dönü ten söz ederken; din kavramını ki inin kutsallık atfetti i de erler sisteminin bütünü olarak alıyoruz. Halbuki slamiyet, Allah'ın kitabı ile Peygamberinin sözlerine, oldu u gibi pazarlıksız inanmaktır. Dolayısıyla biz dine dönü le, slam'a dönü arasında büyük bir fark, hatta birbirini dı layıcı bir olu um oldu unu dü ünüyoruz. Bunun için de gerek dünyada, gerekse ülkemizde slam'ı da içine alan, slam'ın alternatifi olan bir dine dönü oldu u kanaatindeyiz. Gözümüzün önüne yan yana üç tane havuz getirelim. Materyalizmin her çe idi, din ve metafizik, Müslümanlık... Biz iki uçtan ortaya do ru bir akın oldu unu gözlemlemekteyiz. Hatta falın her çe idi ve piyango, toto-loto, spekülör kazanç, kö e dönme, spora dü künlük...

Bu noktada " man ettik demeyiniz, Müslüman olduk deyiniz"[32] ayetini dü ünmeye davet ediyorum. Nitekim " nandı ınız gibi ya amazsanız, ya adı ınız gibi inanırsınız" hadisinin hikmeti de tecelli ediyor ve ya adı ı gibi inanmaya ba layan bir Müslüman bir süre sonra farkında olmadan koyu bir dindar olup çıkıyor.

OLDU U G B SLAM - OLDURULMAK STEND G B SLAM

Üstad bu durumu öyle tespit ediyor: " slam'ı zatından feda etmeden olanca saffet ve asliyetiyle kucaklayabilecek ve neflerinde yenileyecek nesillerin böylece köküne kibrit suyu dökülmeye ba lanınca, Din ihtiyacından büsbütün kurtulamayan muvazaalı mizaçlar her tarafta i i reformculu a dökümü ; ve oldu u gibi bir slam yerine oldurulmak istenildi i tarzda bir slam'a kapı açmaya bakılmı tır."

Nitekim Willfried A. Hofmann da bu psikolojiyi çok iyi yakalıyor ve diyor ki;" Tanrıya inanmakla böbürlenen ama Tanrı yokmu çasına ya ayan bir insan, sonunda inancından üpheye dü er."[33]

Üstad'ın ifadesi ile "Bütün i sahalarındaki slami tutum ve güdüm" manasındaki muamelat çok önemlidir. Eskiler ameli, imanı koruyan fanusa benzetirler. Fanus olmazsa mum söner. Fakat nasıl olmu sa, kimler hangi hakla yapmı larsa ameli sadece namaz, abdest, ve oruç gibi ibadetlerle sınırlamı lardır. Büyük günahlar birikerek imansızlı a sebep olur. te size " man ve slam Atlası"nda sayılan en büyük günahlardan bir kaçı:

Riba (faiz) yemek

Yalan yemin

Yalancı ahitlik
ahitlikten kaçınmak...

te bir kaç büyük günah:
Allah dü manlarını taklit etmek
Zengini zengin oldu u için yüceltmek
Ahdini yerine getirmemek
Muhtaçlara rahmet duymayacak derecede kalp
kasavetine u ramak
Kötülükleri, halka errinden korku verecek
dereceye getirmek
Altun ve gümü kaplarla yeyip içmek
Peruka
Kadının iki tarafa salınarak yürümesi
Riba (faiz) i lerinde eriat hilesine sapmak
Malı yemin ile satmak
Kom uya eziyet vermek
Kadının evinden dı arısı için süslenmi olarak
çıkması

Rü vet almak vermek ve aracılık etmek...

Demek ki; çe itli günahların zaman içinde
gündelik hayatın ola an bir parçası olması müminin
slam'dan çıkmasına sebep olmaktadır.

Bu söylediklerimizi insafli yargılamak ve elemek
için Amerikanizmin dünya çapında bir endüstri halindeki
yöntemine do ru te his koymak gerekir.

Bir kere Üstad'ın ifadesi ile "Batı'nın Haçlı
seferlerinden namütenahi defa öldürücü olan ve onun usta
parmaklarıyla ruhumuza kakılmı bulunan bu sefil
küçüklük "ukdesiyle" yine Üstad'ın ifadesiyle: "Koca
vatan, kendi öz evinde ve öz e yası içinde sürgün ya ayan
boynu bükük insanlarla doldurulmakta" daha sonra da

istedikleri her ey kültür okuyla yava yava ruhlara zerk edilmekte. Fakat ustalıklı. Nasıl mı? Psikoloji'de yapılan bir deney vardır. Kurba a, bir kabın içindeki normal suyun içine konulur. Su yava yava ısıtmaya başlanır. 40, 41, 42, 80, 81 hasılı su 100 dereceye kadar gelip kaynadı ında kurba a kurtulu için hiç bir gayrette bulunmadan ölür gider. Peki kurba ayı kabın içine nasıl sokuyorlar? Bakırköy Akıl Hastanesi'nin kurucusu ve Ba hekimisi olan Mazhar Osman Uzman'a gelirler. "Aman hocam saldırgan deliler, zincirlerinden bo aldılar, çırl çıplak Bakırköy'ün sokaklarında dola ıyorlar" derler. Mazhar Osman olay yerine gelir ki ne manzara! Hemen kendisi de deliler gibi soyunur ve en öne geçer; "haydin tren tren oynayalım" der ve en öne geçer ve "çuh çuh" bütün delileri alır tımarhaneye sokar ve üzerlerini kilitlet.

Toplumlar çocuklar gibi modern propaganda teknikleriyle kandırılarak çe itli araçlarla istenilen yöne kanalize edilmektedir.

Büyük Do u merce inden bakarak tespitede çalı tı ımız bu evren panoraması kar ısında bir Büyük Do ucu, gelece i nasıl görür. Gelecek hakkında beklentisi nedir? nandı ı de erlerin maddeye nak ı konusundaki ümidinin derecesi nedir? (Not: Bak: Son Ümit, 6 ubat 1948, Yıl.3, C. 4, Sayı: 79)

Bu netameli soruya cevabı, do rudan do ruya Üstad'da aradık... te bu soruya cevabı: "Arkada , hiç bir ümit yok, biliyoruz! Cihanın son moda yelkenlisi, gaflet rüzgarına, küfür akıntısına, cehil haritasına, hamakat kaptanına göre yapılmı tır. Allah'tan mahrum devirlerin manasını göstermek için bizzat Allah'ın resmetti i bu manzarayı silmek, ne eli ne eli dalgalar üstünde seken bu gemiyi yolundan çevirmek kimin haddi? Ne sulh

olmasını bekle, ne yabancı reçetelerden ifa ümit et! Hepsi masal, hepsi palavra!!. Bu devran, artık e ya ve hadiselere yepyeni bir tahakküm nizamıyla hayat ispat edemeyen milletlere zindan olacaktır! Bu gidi e göre ümit görünmüyor arkada ; bunu görüyoruz!"[34]

Bir ba ka yazısında da: "Mü ahhas eserler ve tefsirler planında her ey bizi, ümitsizlikler ve bedbinliklerin, efsane çapında en müthi leriyle çevrelemi tir. Yani biz, tedbirler alemine göre bedbinlik ve ümitsizli in son haddini çevreleyici artlar içindeyiz." Ba ka bir yazısında da öyle diyor Üstad: "Zahirde hiç bir ümit yoktur. Topyekun ümitsiz dünyanın ümitsiz bucakları içinde bir bucaktayız."

Üstad bu ifadelerden de anla ılaca ı gibi en ufak bir ümit ı ı görmemektedir. Ümitsizdir. Ama hangi alemde? Dı alemde, tedbirler aleminde, imkanlar aleminde... Yani olayların sebep-sonuç ili kisi içinde gerçeikle ti i iki kere ikinin dört etti i dünyada...

Fakat Üstad'a göre bir de sebep-sonuç ili kilerinin geçerli olmadı ı mavera alemi var... Orada üstün illiyetler geçerlidir...[35] Her ey oranın takdirine ba lıdır. Bütün bu koyu ümitsizli ine ra men Üstad hemen ekliyor: "Fakat biz müslümanız! Müslüman aslında ve prensipte bedbin olmasına, cesaretini kaybetmesine bilfiil imkan bulunmayandır... madem ki -sen ve ben- biz varız, orada , nasıl ve ne zaman büyütece ini Allah'ın bildi i bir cihan vardır... O adam ki Allah'a maliktir, neden mahrumdur; ve o adam ki Allah'tan mahrumdur, neye maliktir Arkada ?" [36] te yine kendi cümleleri: "Hasret vuslatın yarısıdır, istekli olun."

Yine Üstad'ın kendi ifadesiyle: "Ve buna ra men, herkes her eyden mahrum, fakat biz ümide malikiz. Zira

Müslümanız ve Yaradana inanıyoruz. Elverir ki, ümitlerin e ekçelerine inanmayalım, kapılmayalım, içinde bütün insanlıkla beraber yol aldı ımız zulmet tüneline bilelim, hudutsuz bedbinlik pahasına kazanılacak bütün nikbinli e talip olalım... te ümitsizlik içinde ümidin sırrı bu noktada? Bu noktayı anlamanın ehliyeti de muhakkak ki derin ve gerçek Müslüman'da... Böyle insanlardan Kadıköy vapurunu dolduracak kadar bulundu unu bilseydik, kendimizi imdiden ümit içindeki ümidin ilerisine geçmi sayardık."[37]

Yine Rahmetli Üstad: "Berzaktan geçiyoruz " dedikten sonra öyle devam ediyor: " te aziz gönüldarlar! Bu berzahın hayatı ister bütün ömrümüzce sürsün ve gerçek varlı a nailiyet ömrümüzün son yıllarına inhisar etsin, isterse bütün ömrümüzü ve hatta bizimkiyle beraber çocuklarımız ve torunlarımızın da hayatını ku atsın; kim Allah ve Sevgilisi adına sonunda hiç bir dünya saadeti vaat etmeyen, hatta her musibete imkan belirten ve sadece divaneler gibi gökte nurdan bir imzaya müncezip, muhale benzer bir ameliyeye ça ıran berzah hayatını, cevri cefaya tahammül ahlakını, sabır ve rıza seciyesini tercih ediyorsa arkamızdan gelsin... Zaten bu davanın böyle olmayanlarla kazanılması imkansızdır. Onun içindir ki ne öylesine milyonları a maktan emniyet hissi duyabilir, ne de böylesine bir kaç ki i bulmaktan zaafa dü eriz. Yalnız böylelerini istiyor ve gerisine günü birlik dünya menfaat ve huzuruna dönüp lütfen bizi aldatmamalarını tavsiye ediyoruz. Onlar berzah geçildikten sonra aramıza katılmak ve sonradan davanın en hararetli bezirganı kesilmek üzere imdilik bekleyebilirler! Elverir ki bizi bizden ibaret bıraksınlar ve aldatmasınlar!"[38]

Ve yine ümit konusu etrafındaki Üstad'ın dü ünceleri: "Muhakkak ki, bir cemiyette büyük ferdi zuhurun en diri anı, o cemiyetin en bitkin zamanıdır. Can çeki en cemiyet e er ölmeyecekse, mutlaka rahminde büyük ferdi zuhura yol bulacaktır." [39]

Herkesin beklemeye ba ladı ı mutlaka gelir. te bizim trajik sevinç dedi imiz budur...

**Mehmedim sevinin ba lar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!
Yarın elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün do mu , gün batmı , ebed bizimdir!**

(Kayseri/ 1989)

Dipnotlar:

[1]Hasan Basri Çantay, Kur'an'ı Hakim ve Meali Kerim, stanbul, 1952, C.I, s. 114.

[2]Çantay, C.1, s. 442

[3]Walter Kranz, Antik Felsefe, Çev: Suad Y. Baydur, stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, stanbul, 1948, s. 87.

[4]Necip Fazıl Kısakürek, " slam nkılabı- Giri ", Büyük Do u, Sayı: 1, 14 Ekim 1949, s. 2.

- [5]Necip Fazıl, Tanrı Kulundan Dinlediklerim, "Münekkit Olmaya Bakınız", Yıl: 1, Cilt, 2, s. 18, 11. 2. 1944, s. 5.
- [6]Irwin Edman, Sanat ve İnsan, Çev: Turhan Ouzkan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1966, s. 79.
- [7]Necip Fazıl, 11. 2. 1944, Yıl: 1, C. 2, Sayı: 18, s. 5.
- [8]Necip Fazıl, Vecdimin Penceresinden, "Üphe", 23 Mayıs 1947, Yıl: 2, C. 3, Sayı: 64, s. 5.
- [9]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 4. 2. 1944, Yıl: 1, C. 2, Sayı: 17, s. 2.
- [10]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 18 Nisan 1947, Yıl: 2, C. 3 veya 4, s. 59.
- [11]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 11.2. 1944, Yıl: 1, C. 2, Sayı: 18, s. 5.
- [12]Necip Fazıl, 20 Mayıs 1949.
- [13]Necip Fazıl, O ve Ben, Büyük Doğu yayınları, İstanbul, 1984, s. 73.
- [14]Necip Fazıl, deolocya Örgüsü, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1986, 5. Basım, s. 7-10.
- [15]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 1 Temmuz, 1949, s. 2.
- [16]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 16 Aralık, 1949, 5. Yıl, Sayı: 10.
- [17]Necip Fazıl, Mümin Kafir, 1 Nisan 1949, 5. Yıl, Sayı: 4.
- [18]Necip Fazıl, Hz. Ali, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1984, s. 17.
- [19]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 4. 2. 1944, Yıl: 1, C. 2, Sayı: 17, s. 5.
- [20]Necip Fazıl, Hitabeler, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1985, s. 44.
- [21]Necip Fazıl, Büyük Doğu, 11. 2. 1944, Yıl: 1, C. 2, Sayı: 18, s. 2.

- [22]Necip Fazıl Büyük Do u, 28 Haziran 1946, Yıl, 1, C. II, Sayı: 35
- [23]Necip Fazıl, Büyük Do u, 28 Haziran 1946, Yıl: 1, C. II, Sayı: 35
- [24]Necip Fazıl, Büyük Do u, 28 Haziran 1946, Yıl: 1, C.II, Sayı: 35
- [25]Ali afak, slam Arazi Hukuku ve Tatbikatı, Türdav yayınları, stanbul, 1977, s. 147.
- [26]Necip Fazıl, Büyük Do u, 1001 Çerçeve, 9 Ocak 1948, Yıl, 2, C. 3, Sayı: 75, s. 2.
- [27]Necip Fazıl, Büyük Do u, 18 Ekim 1946, s. 5
- [28]Necip Fazıl, Hitabeler -1985, s.134
- [29]Necip Fazıl, Büyük Do u, 28 Haziran 1946, Kasım 1969, Sayı: 6, 14. Devre
- [30]Necip Fazıl, Büyük Do u, Temmuz 1969, Sayı: 3, 14. Devre
- [31]Necip Fazıl, Büyük Do u, 8 ubat 1946, 1. Yıl, C. 1, Sayı: 15, s. 2; deolocya Örgüsü, S. 78.
- [32]Hucurat Suresi-14. Ayet. Ayrıca bak: Sahih-i Buhari C. 1, s. 40.
- [33]Nato Dergisi, 1987, Sayı, 3, s. 25.
- [34]Necip Fazıl, Büyük Do u, 11 Mart 1949, 5. Yıl, Sayı: 1.
- [35]Necip Fazıl, Büyük Do u, 1 Nisan 1949, s. 1.
- [36]Necip Fazıl, Büyük Do u, 11 Mart 1949, 5. Yıl, Sayı:1
- [37]Necip Fazıl, Büyük Do u, Ümitsizlik çinde Ümit, 11 Haziran 1954, Sayı: 6,
- [38]Necip Fazıl, Büyük Do u, 1001 Çerçeve, Berzah, 16 Mart 1951, 7. Yıl, Sayı: 52.
- [39]Necip Fazıl, Büyük Do u, 1001 Çerçeve, Zuhur, 2 Mayıs, 1947, Sayı: 61